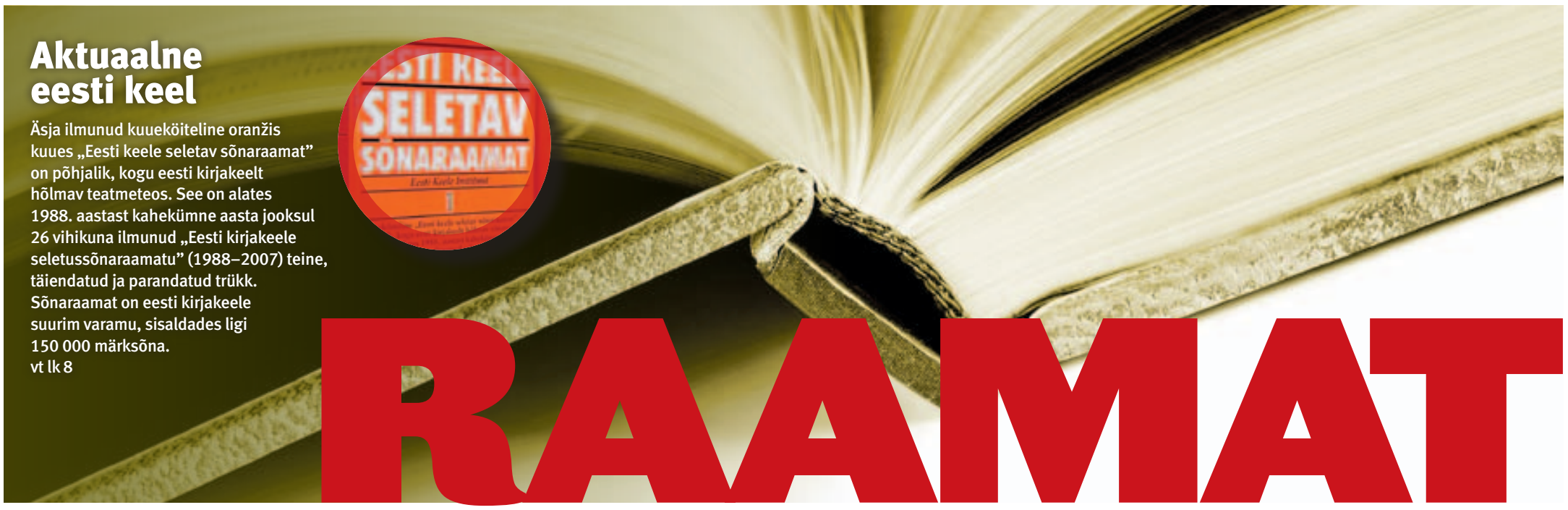

Aktuaalne eesti keel

Äsja ilmunud kuueköiteline oranžis kuues „Eesti keele seletav sõnaraamat” on põhjalik, kogu eesti kirjakeelt hõlmav teatmeteos. See on alates 1988. aastast kahekümne aasta jooksul 26 vihikuna ilmunud „Eesti kirjakeele seletussõnaraamatu” (1988–2007) teine, täiendatud ja parandatud trükk. Sõnaraamat on eesti kirjakeele suurim varamu, sisaldades ligi 150 000 märksõna.
vt lk 8

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT Nr 8 (43) 24. september 2009

arvamus

Loe ja imesta!

Eesti Lastekirjanduse Keskus on loonud Tallinnasse Pikale tänavale ajakohast ja täiesti uut filosoofiat kandva laste vaimse kultuuri keskuse, kus lugemise juurde toomisel kasutatakse lisaks raamatule ka teisi kultuurivaldkondi nagu kunst, muusika, tants, teater, muuseum jm.

Keskus on kui mõnus kultuurikatel, kus pidevalt podiseb üllatavaid „suppe, praade ja magusroogi”. Juba viimased poolteist aastat saame rääkida majast, kus raamat ja lugemine väärtustuvad hoopis uuel tasandil. See on maja, mis on absoluutselt kõige jõukam ja avaram eesti lastekirjanduse kodu nii Eestis kui ka terves maailmas. See on maja, kus iga päev midagi toimub, millest igaühel on võimalik tasuta osa saada.

Loodame väga, et meie tegemistest saavad innustust, eeskuju ja inspiratsiooni teisedki lastekirjanduse ja laste lugemisega seotud tegijad, sest meil tõesti on, mida pakkuda:

- uhketesse säilituskogudesse oleme muretsenud pea kõik seni ilmunud eesti lasteraamatud, mõni aasta tagasi alustasime ka illustratsioonikogu loomist;
- kuus päeva nädalas töötav fantastiline raamatukogu;
- majatäis imelist lasteraamatukunsti;
- eesti esimene lasteraamatumuuseum;
- suurepärase akustikaga rõdusaal ja luugisaal, mis igapäevaselt esitlevad nauditavat lasteraamatukunsti ning vajadusel muunduvad ühendatavaks konverentsi-, teatri- või kontserdisaaliks;
- taevaalune paradiis – pööningusaal, mille võlu on raske sõnadesse panna. Muinasjututunnid, kunstikamber, kirjandussalong, mudilaste tund, raamatuesitlused ja palju muud põnevat toimub just seal;
- väike sisehoov teatrietenduste, näituste, kontsertide korraldamiseks.

Maja võib isegi maailmamastaabis ainulaadseks pidada. Seda kinnitavad arvukad turistid, kes majja sisenedes sõna otseses mõttes ammuli sui ringi käivad, siirast kadedust tunnistavad, arvukalt küsimusi esitavad ja vahetpidamata pilte teha klõpsivad. Hüvasti jättes vangutavad päid uskumatuna tunduvat tõsiasja respekteerides: ”Kuidas on see võimalik, et nii väike riik lastele ja noortele sellise kultuuritempli kinkinud on!”

Anne Rande
Eesti Lastekirjanduse Keskuse direktor

Mees habeme, kaabu ja piibuga

Kati Murutar

Pokumaal Pokukojas on üks tilluke alasti poku. Selles nurgas, kus need fenomenaalsed tarna-tuletised ümber vana hea Puuko kobarduvad ja oma sõnatuid jutte räägivad.

See paljas poku on uje ja ehmunud. Väike laps.

Sisemine laps

Äsja ilmunud Edgar Valteri mälestusteraamat tuletab seda kaitsetut ja siirast pokupõnni mitmel moel meelde. Esiteks on inimene loov siis, kui temas elab sisemine laps. Maestro Etsi sisemine laps koorus iga küpsemise aastaga üha julgemalt ja kaunimalt tema erinevate eluperioodide kaitsekihtide alt välja.

Et julgeks kooruda, tõmbus ta üha kindlamalt Pöörismäe tallu. Et kinkida tänastele lastele koht, mis õpetaks usaldama, aus olema, avanema – selleks unistas ta Pokumaast, mis on nüüd olemas.

Ets rääkis oma memuaarid mitmete aastate jooksul kasutütar Külli Leppikule linti. Selleks, et see kultuuripanoraam seestpoolt vaadatu ja valgustatuna talletada. Eks ka selleks, et jutustada, mis oli naksitrallide-Nublude ja sadade teiste raamatupiltide taga. Et pihtida, millest on tehtud vanad Puukod – ja kuidas neis elav sisemine laps end tasapisi taas lagedale harutab.

Walter Lätist

Looja on juhatanud vana Valteri – keda selles esimese köite ajajärgus kutsuti Väikeseks Valteriks ja Patassoniks – inimkarjas kulgema gaselli kombel. Ettevaatlikult ja areldi. Looduslikku vabadusse libisedes – vaid üksikuid ligi lastes. See eraklus muudab eriti hinnaliseks need korrad, mil ta ajakirja või raadio-tele jaoks nohinal ja vapralt ikkagi intervjuu andis.

Kui inimene elab üleni ja alaliselt luues, on produktsioon tohutu. Muist pudeneb silmade-kõrvade vahelt kaduvikku. Mis on ehk parem, kui sigade ette pudenevad pärlid. Eriti nii piiritu vastutustundega inimese puhul nagu tema. Tema, kes ta tajus majade ja tänavate hinge – nii nagu elu viimases veerandis linnavälist loodust. Maalis ja joonistas asjade nähtamatut nimbust. Et teised ka osa saaksid.

Me saame maestrolt ühe üllatuse ja kingituse, fakti ja tähelepaneku teise järel. Kas te teadsite, et ta oli ema poolt lätlane ja koduseks keeleks vene keel? Aimasite, et Noa ja Durrelli masti mehena vaidles ja imestas ta alatihti Piibli lugude üle – miks inimkonna ajaloos on nii sageli tundunud, et Jumal pole kodus, kui heade inimeste ja süütute loomadega õudused juhtuvad.

21. septembril toimus Eesti Rahvusraamatukogus Edgar Valterile pühendatud juubelikonverents, kus ühtlasi esitleti tema elulooalbumit „Karid ka kõrgused I”. Juubelinäitus peanäitusesaalis avati juba nädal varem.

Väikese suurmehe kultuurikaart

Kalarand ja Rotermann. Lukksepp, madrus, maaler, trükkal – ja esimene õlimaal pealkirjaga „Muinas-Eesti sõdalane.” Põrgu ja isamaa. Romulus Tiitus, Kuku ja Ararat. Tallinnfilm ja ajalehetoimetused. Filigraanselt kaardistatud kodulinn – ja iseenda elutöö, mida oli tegelikult ikka nii palju, et… Et polegi ehk hullu, et ta tookord igatsetud Pariisi ei pääsenud. Järgmine kord.

Etsi mälestuste esimest köidet sulgedes tahaks kohe juba teist osa. Mis edasi sai – millised pildid ja tehnikad, teekaaslased ja miljööd siis tulid? Kes olid tema penid pärast Sosperust ja Figarot – enne viimaseid Urut ja Emmat?

Tänu „Karidele ja kõrgustele” tuleb Ets uuesti meie ligi. Avalamalt ja õpetlikumalt kui kunagi varem. Tema sisemine laps puhkab ja puhastub sealpoolsuses üha täienevas üliheas seltskonnas – ja ta on kangesti rahul ja õnnelik, et eestlastel on nüüd see raamat.

uudised

Noorteromaanivõistlusele saabus 34 tööd

Tänavusele noorteromaanivõistlusele saabus 34 tööd, mida on ligi kolm korda rohkem kui eelmisel korral. Žürii loodab tulemused teatavaks teha aastavahetuse paiku. Noorteromaanivõistlust korraldavad Eesti Lastekirjanduse Keskus, ajakiri Täheke ning kirjastus Tänapäev.

Peagi ilmub „Tervise ABC”

Pärast viis aastat kestnud põhjalikku koostamist-toimetamist ilmub kirjastuselt Valgus uus, kaasaegne ja mahukas „Tervise ABC”. Rohkem kui 700-leheküljelise ligi 1200 märksõnaartiklit sisaldava käsiraamatu autorid on kohalikke olusid ja meie rahva tervisemuresid tundvad Eesti väljapaistvad arstiteadlased ja praktikud.

Mastaapsed teatmeteosed

Kirjastusel Koolibri ilmub oktoobris kaks mastaapset teatmeteost: „Imeline Maa” ja „Tähistaevas”. Need rikkalikult illustreeritud suureformaadilised entsüklopeediad võtavad kokku meie maailmapildi 21. sajandi algul. Käsitluse sügavus ja huvitavalt valitud faktid teevad raamatutest nauditava lugemisvara ja infoallika ka vastava eriala üliõpilastele ja isegi teadlastele ning loomulikult kõigile teistele huvilistele.

Tundlik raamat lapse leinast

TEA Kirjastus andis välja soome kirjaniku Riitta Jaloneni raamatu „Tüdruk, puu ja taevalinnud”. Jutustus kirjeldab usutavalt ja peenetundeliselt väikese tüdruku tundeid ja mõtteid isa surma järel. „Tüdruk, puu ja taevalinnud” sai 2004. aastal Finlandia Junior’i kirjandusauhinna ning on ka mujal maailmas tähelepanu leidnud. Raamat on ilmunud rootsi, saksa, prantsuse, poola, hiina ja korea keeles. Raamatu esitlus toimub koostöös UNICEF Eesti Rahvuskomiteega, kes soovitab seda raamatut toeks hingelises kriisis olevale või oma murega üksi jäänud lapsele.

RAAMAT
Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit

© EKL 2009

Eesti Kirjastuste Liit

Entsüklopeedia uudised

Augusti lõpus lisandus TEA e-Entsüklopeediasse moodul „Tasub kuulata”, mille alt avanevad tuntud Eesti kultuuri- ja poliitikategelaste häälenäidised. Koostöös Kuku raadioga tehtud väljavõtetes saatest „Kukul külas” räägivad endast ja oma maailmavaatest näiteks Gunnar Aarma, Tõnu Aav, Urmo Aava, Mait Agu, Andrus Ansip, Ott Arder jpt.

Interaktiivsete moodulite nimekiri on täienenud panoraamfotodega, mis võimaldab kasutajal staatilise foto vaatamise asemel liikuda pildi sisse, muuta vaatenurka ja suurendada huvipakkuvat detaili. Tavalise foto vaatenurk on harva üle 90°, panoraamfoto oma aga 360°. See loob vaatajale ettekujutuse, justkui viibiks ta ise kohas, kus foto tehti. Eesti tähtsamatel objektidel saab ka ringi liikuda, näiteks võib siseneda Alatskivi mõisa ja „jalutada” selle erinevates saalides. Praeguseks on e-Entsüklopeedias panoraamfotod paljudest Eesti suurematest mõisadest, kirikutest ja vallakeskustest, ning ka see nimekiri täieneb pidevalt.

Ettetellimisel

Eesti spordi taskuentsüklopeedia

koostanud Tiit Lääne
632 lk
kõva köide

Sport on Eestile ja eestlastele tähendanud alati enamat kui lihtsalt meelelahutust. Spordi kaudu on eestlased end maailmale tutvustanud ning meie sportlaste edukus on loonud Eestile spordiriigi maine. Eesti nime tõid juba enne omariikluse sündi maailmakaardile raskejõustiklased Georg Lurich, Aleksander Aberg ja Georg Hackenschmidt.

Sellest ajast alates on sport olnud eestluse lahutamatu osa, mida on järgnenud sajandi jooksul kanda aidanud sellised spordikangelased nagu Kristjan Palusalu, Johannes Kotkas, Ants Antson, Jaan Talts, Viljar Loor, Erika Salumäe, Erki Nool, Kristina Šmigun, Mart Poom, Andrus Veerpalu, Gerd Kanter jt.

„Eesti spordi taskuentsüklopeedia” võtab lühidalt kokku Eesti sportlaste kõige olulisemad saavutused kuni tänaste suurvõitudeni välja.

Maailma müüdid

koostanud Tony Allan
320 lk
kõva köide

240 haaravat lugu maailma mütoloogia varasalvest. „Maailma müüdid” juhatab lugeja ajatusse müütide, muistsete tarkuselugude, muinasjuttude, vapruse, võlukunsti, reetmiste ja muundumiste imelisse maailma. Müüdinäiteid leidub kõigi maailma piirkondade kultuuridest: tsivilisatsioonide hällid Vana-Egiptus ja Mesopotaamia, idamaise mõtteviisi kandjad India, Tiibet, Hiina, põhjarahvad Arktikas, põlisrahvad Põhja-, Kesk- ja Lõuna-Ameerikas, Aafrikas ja Australaasias. Avastamisrõõmu pakuvad keltide, skandinaavlaste, viikingite ja teiste rahvaste lood.

Kokakunsti käsiraamat

Õiged töövõtted toidu valmistamisel
Joanna Farrow
256 lk
kõva köide

Kokakunsti käsiraamat on asjaarmastajale praktiline abimees meisterkokaks saamisel. 250 töövõtet täpsete juhiste ja ülevaatlike fotodega aitavad lihvida tuntut ja õppida uut. Raamatus selgitatakse peamist, millest oleneb roogade õnnestumine: alates puljongitest ja kastmetest kuni efektsete magustoitudeni. Tööjuhiseid täiendavad maailma kokandusklassikasse kuuluvad põhiretseptid, mida aitab varieerida iga peatüki juures toodud sisukas lisainfo. Käsiraamat on käepärane täiendus igale retseptikogule ja kokaraamatule.

Ilmunud

Saame tuttavaks! Estonian for beginners

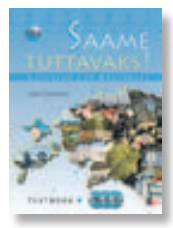

koostanud Silva Tomingas
336 lk
pehme köide
+ 4 audio-CDd

Eesti keele õppekomplekt algajale iseõppijale sisaldab igapäevaseks suhtlemiseks vajalikke teemasid, sõnavara ja grammatikat. Grammatika on loogilise ülesehitusega ja visuaalselt hästi haaratav. Õppimise hõlbustamiseks on lisatud kommentaarid, mis on esitatud õppija emakeeles. Rohked harjutused ja ristsõnad aitavad õpitud teadmisi kinnistada. Viis testi võimaldavad õppijal oma arengut jälgida.
Peale keelealaste teadmiste saab õppija rohkesti emakeelset teavet Eesti ajaloo, kultuuri ja inimeste kohta.
Õpiku lõpus on kakskeelne sõnaraamat, grammatika koondtabelid ning harjutuste, ristsõnade ja testide vastused. Audio-CD-d sisaldavad kõiki õpiku tekste, dialooge ja kuulamisharjutusi.

Kas TEAte?

TEA laste- ja noorteentsüklopeedia arvutiversiooni üks osa „Virtuaalne maailm” annab võimaluse rännata maadeavastajana mööda meie planeedi tuntud ja tundmatuid paiku.
Mitut erinevat õpperännakute peatükki pakub „Virtuaalse maailma” avaleht?
Vastused saatke TEA Kirjastusse meiliga info@tea.eu või postiga: Liivalaia 28, Tallinn 10118.

Õigesti vastanute vahel loositakse välja kolm raamatut omal valikul TEA kirjastatud Berlitzi reisijuhtide sarjast. Võitjate nimed avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.
Õige vastus augustikuu küsimusele: kosmoseaparaat Cassini-Huygens möödus Veenusest kaks korda.

Lapsega kunsti ja muusika radadele

Riina Lõhmus

Liigutuse ja uhkusega mäletame päeva, mil meie lapsuke esimesi sõnu aabitsast kokku veeris või millal sellest ilus sorav lugemisoskus sai. Märksa harvem paneme tähele, kui mõõtmatult palju informatsiooni ümbritsevast maailmast jõuab lapseni tegelikult sõnadeta, piltide ja helide keeles, ning kas oskab meie laps ka neid märke soravalt lugeda. Ilma visuaalse kirjaoskuseta on see ju pagana raske.

Genovast pärit Paganini oli oma ajastu kuulsaim viiulikunstnik. Tema lavaline energia ja osavus panid paljusid uskuma, et Paganini oli sõlminud lepingu kuradiga.

„Kunstilugu lastele”

Raamatu „Kunstilugu lastele” eessõnas julgustab autor oma noort lugejat kunstiloosse süvenema: „Kunst aitab paremini mõista tänapäevast kujundi- ja pildikeelt, millega me iga päev kokku puutume, telesaateid ja filme vaadates, internetis surfates või arvutimänge mängides ning reklaame uudistades. Õppides tundma, kuidas maalisid oma ajastu suurimad meistrid, paraneb ka su enda joonistamise- ja värvide kasutamise oskus.

Kunstilugu tundma õppides avardub su silmaring ning areneb loovus. Teisisõnu saab sinust huvitavam inimene, kes leiab mõnelegi probleemile hoopis uudsema või omapärasema lahenduse. Ennekõike aga õpetab kunst sind rõõmu tundma ilust enda ümber, märkama kaunist loodust, päikeseloojakut, koduaias tärkavat lille või iidse ehitise müüre”.

Veel tuletab autor igaks juhuks meelde, et „sa tead ju küll, et kunst pole ainult kunstimuuseumis. Paljud igapäevased asjad su ümber on kunst või kunstiga seotud, näiteks raamatuillustratsioonid, pilt toaseinal, reklaamplakat bussipeatuses, skulptuur kodulinna pargis või äge kujutis T-särgil. Aga küsimus on selles, kas me oskame seda hinnata. Mis on üldse kunst ja miks see olemas on?”

Kõige tänuväärsem kõnealuse raamatu puhul on see, et vastuseid püstitatud küsimustele ei leia sugugi mitte peatükkide tekstist. Sõnad küll juhatavad sisse iga teema, suunavad harjutusi kaasa tegema või esitavad kavalaid küsimusi kunsti üle juurdlemiseks, kuid tegelikku kunsti lugu kiviajast opi ja popini pajatavad lugejale raamatu suurejoonelised illustratsioonid. Väikesel lugejal tuleb omapäi või koos ema-isa või vanaema-vanaisaga neid pilte igast kandist uurida.

Raamatu tagakaane siseküljele on kinnitatud kokkupandav kartongist molbert ja tasku, millest leiab 16 maailmakuulsa kunstiteose reprot. Neid üksteise järel molbertile asetades ja peatükkide kaupa uurides saategi kuulsate meistrite moodi mõelda ning nende eeskujul ka oma kätt proovida.

„Muusikalugu lastele”

Nii nagu kunstilugu kõneleb piltide keeles, on tekstides napisõnaline ja illustratsioonides uhke ka „Muusikalugu lastele”. Erinevalt kunstiraamatu reprokogust ei kuulu muusikaraamatu juurde heliplaate. Kui kunstiteoste vaatamiseks tuleks läbi käia palju maailma kunstigaleriisid ja erakogusid, siis helikandjad on kättesaadavad igaühele. Selle asemel väärivad esiletõstmist teose uhked, värvikad, ajalooliselt tõetruud ja seetõttu haruldased illustratsioonid, mille raamatu koostajad on välja valinud muuseumidest ja arhiividest üle maailma või ka spetsiaalselt raamatu sisust lähtuvalt maalinud autentsete ajaloodokumentide alusel. See teeb muusikaloo niisama elavaks nagu on muusika kuulamine või ise musitseerimine.

Ka „Muusikalugu lastele” alustab kirjaoskamatute rahvaste muusikast ning jõuab läbi eri ajastute Woodstocki ja maailmamuusikani välja. Lisaks on nii kunsti- kui ka muusikaloo raamatuis selgeid ja vaimukaid paralleele tänapäevaga ning sisukas valik lastepäraselt ja lihtsalt selgitatud kunsti- ja muusikatermineid.

Kunstilugu lastele

Gabriel Martín Roíg
96 lk
kõva köide

Muusikalugu lastele

Stefano Catucci
124 lk
kõva köide

Toredaid ideid meisterdajale

Pille Tani
Elva Gümnaasiumi käsitööõpetaja

„Suur käsitööraamat lastele” on vahva raamat, kust leiab meisterdamisjuhiseid igaks aastaajaks. Raamat sobib eelkõige nooremale koolieale – autorid pakuvad huvitavaid ja vaimukaid ideid kingituste valmistamiseks ja kodukaunistuseks. Pärlipunumine ja pehmete mänguloomade valmistamine nõuavad aga suuremat näpuosavust ja on jõukohased teismelistele. Kõik raamatus toodud tööjuhendid on lihtsate selgitustega ja illustreeritud värviliste piltidega.

Raamatu autorite põnevaid ideid saab edasi arendada vastavalt tegija meeleolule ja materjalidele. Meisterdamisel võib ära kasutada kõik vanad kangajäägid ja lõngajupid, sahtlinurka kogunenud värvilised papitükid ja põnevate mustritega salvrätikud. Uue elu saavad suvel korjatud kivikesed ja rannakarbid ning ilusa kujuga klaaspudelid. Praegu on just õige aeg varuda käbisid ja pähkleid, tammetõrusid ja kastanimune, kuivatamiseks sobilikke lilli ning puulehti. Põneva tekstuuriga töid saab valmistada seemnetest, pähklikoortest ja vigurmakaronidest.

Väikesed pehmed mänguloomad sobivad suurepäraselt võtmehoidjateks, kipsist meisterdatud kujukesed aga lihtsalt meeleolu edasiandmiseks. Soolataignast valmistatud siilike tuletab meelde selle ökoloogiliselt puhta voolimismaterjali head omadused ja edaspidine oleneb ainult voolija enda fantaasiast! Hästi palju mõtteid annab krakleelakiga töödeldud lillepott, mida saab kaunistada nii akrüülvärvidega maalides kui ka salvrätitehnikas.

Üks on kindel – kui kingite oma lapsele selle raamatu, saate vastutasuks toredad koosveedetud tunnid metsas ja rannas materjali varudes ning kodus meisterdades. Ja muidugi hulgaliselt üllatusi kevadpühadeks, jõuludeks, sünnipäevaks või mõneks muuks tähtsaks päevaks!

Suur käsitööraamat lastele

autorite kollektiiv
228 lk
kõva köide

Soovituslikku lugemisvara kütkestav maailm

Ann Aruvee
projektijuht

Juba aastaid on nii kirjutavas kui ka kõnelevas meedias räägitud, et laste ja noorte lugemus ning funktsionaalse lugemise oskus on kogu maailmas kahanenud, ja uuringud näitavad jätkuvalt langemistendentsi. Muidugi on sellel ka palju objektiivseid põhjuseid: uued meelelahutuse võimalused, massimeediumid ja väärtushinnangud. Aga muret teeb ka suhtumine, ja seda on kõige raskem muuta.

Seetõttu ongi emakeeleõpetajal koolis ja emal-isal kodus väga suur roll selles, kas lapse ja raamatu vahel kujuneb sõprus või mitte. Suhtumine ning oskus soovitada ja suunata on siin võtmetähtsusega. Kooli soovituslikus kirjanduses peitub tegelikult võimalus avada lapsele täiesti uus maailm.

Emakeeleõpetajal on koolis ja emal-isal kodus väga suur roll selles, kas lapse ja raamatu vahel kujuneb sõprus või mitte. Foto Kalev Tomingas

Valikuvõimalus innustab lugema

Ise lugesin kooli ajal hea meelega, kohustuslik kirjandus oli pigem väärt soovitus ja teejuht, mis suunas ka autorite teisi teoseid otsima ja avastama. Ainus, millest kooliajal jõud üle ei käinud, oli Bulgakovi „Meister ja Margarita" (samal ajal kui mu klassiõde vaimustunult koos sõnaraamatuga venekeelset originaali luges). Aga võib-olla just see tookordne ebaõnnestumine pani mind mõni aasta hiljem uuesti sama raamatu järele haarama ning juba küpsema ja kogenumana teost paremini aduma.

Kohustuslik kirjandus, või leebema nimega soovituslik kirjandus, ongi selleks, et anda ülevaade kirjandusklassikast ning võimalus hiljem nende ja paljude teiste raamatute juurde tagasi pöörduda.

Oma kogemusest emakeeleõpetajana mäletan laste vastuseisu kohustuslikule kirjandusele: kõik, mis on kohustuslik, on vastumeelne. Siin aitas suurem vabadus raamatute valikul ja erinevad huvitavad võtted teoste käsitlemisel. Kui laps saab ise valida, millist raamatut ta loeb, ei tunne ta nii suurt sundi ja survet. Olgugi, et ta võib valida kõige õhema raamatu, ta ikkagi loeb!

Aidi Vallik on ühes ettekandes öelnud, et valikuvõimaluse pakkumine õpilastele muutis täiesti kõigi tema klasside suhtumist lugemisse. Sellest tekkisid äärmiselt huvitavad arutelud ja lapsed hakkasid üksteise loetud raamatuid lugema ja vastastikku soovitama. Sama meetodit on kiitnud ka Vanalinna Hariduskolleegiumi õpetaja Tuuli Koitjärv, kes teeb kõikidest raamatutest lastele väikese kokkuvõtte, et laps saaks ise valida, milline raamat talle sobib, milline teema teda puudutab, ja millise raamatu ta parasjagu kätte saab.

Huvitavad sarjad rikastavad valikut

Kirjastused Ilo ja TEA on juba aastaid teinud koostööd meie tuntud lastekirjanikega, mille tulemusena on ilmunud ja ilmub jätkuvalt sisukaid, huvitavaid ja loomelaadilt väga erinevaid jutu- ja luulevalimikke ning lastekirjanduse klassikat, kus on lai valik ka soovitusliku kirjanduse nimekirja kuuluvaid raamatuid.

„Lapse oma raamatukogu" koondab nii jutu- kui ka luuleraamatuid. Kõik raamatud on trükitähtedega, et lugema õppiv laps saaks neid nii ema-isaga, õpetajaga kui ka üksi lugeda. Teine TEA kirjastuse lasteraamatute sari, „TEA lasteraamatute varalaegas", on mõeldud algklasside ja põhikooli õpilastele. Sarja kuuluvad nii lasteluule kui ka lastejutud. Mõlemas sarjas ilmub igal aastal 12 raamatut, mille seast leiavad põnevat lugemist eri vanuses lapsed. Sarjades on ilmunud näiteks sellised tuntud ja kooli lugemisvarasse kuuluvad raamatud nagu „Nukitsamees", „Kapsapea", „Triinu ja Taavi lood", „Pille-Riini lood" ja „Agu Sihvka annab aru".

Ilo kirjastus on välja andnud Eno Raua toreda loo „Ninatark muna". Uudiskirjanduse vallas julgen soovitada Siiri Pärksoni raamatut „Ämblike kool", mis räägib ämblikulaste igapäevasest koolielust ning on kirjutatud väga toredas ja humoorikas võtmes.

Temaatilised jutu- ja luulekogud

Nii Ilolt kui TEAlt on ilmunud ka väga häid temaatilisi jutu- ja luulekogusid. Näiteks on kooliminekust ja koolielust juttude ja luuletuste kogumik „Esimene esimene september" ning ainult luuletusi sisaldav „Kõik, kõik on uus septembrikuus". Jõuludeks on mitu vahvat jutukogumikku – näiteks raamatust „Siis kui sajab päkapikke ...", kus on 24 eesti autori jõulujuttu, saab laps igal jõuluootuse päeval ühe jutu lugeda.

Kadri-, mardi- ja vastlalaule leiab luulekogust „Kärrdi! Kasukas kärises", aastaaegade temaatikaga luuletusi kogumikust „Neli kaunist kleiti", isamaalisi luuletusi kogumikust „Isamaalaulud", emadepäeva luuletusi kogumikest „Kirjad emale" või „Laulud emast" ning isadepäevaks varsti ilmuvast „Kirjad isale". Parima valiku laste sünnipäevaluuletustest leiab Olivia Saare koostatud kogumikust „Õnne soovib õnne". Nii õpetaja kui ka ema-isa leiavad TEA ja Ilo raamatutest igaks tähtpäevaks sobivaid jutte ja luuletusi.

Lugemisvara põhikooli klassidele

Põhikooli soovituslikku lugemisvara on Ilo kirjastus juba aastaid välja andnud. Näiteks on ilmunud mitu trükki „Meelist", „Tasujat" ja „Kalevipoja" ümberjutustust, menukad on ka „Suur Tõll" ja „Libahunt. Kauka jumal". Uuemast kirjandusest on Ilo kirjastus toonud eesti lasteni Eesti päritolu rootsi kirjaniku Lena Lilleste krimkad, mis on koolides juba väga populaarsed. Tema noortekrimkad suudavad tekitada lugemishuvi ka neis põhikooli poistes ja tüdrukutes, kes muidu nii väga lugeda ei viitsikski. Lena Lilleste raamatuid on ilmunud juba kuus osa („Murdvargus koolis", „Inimröövlid Internetis", „Köhi pappi, või muidu ...", „Elu ohus", „Ohtlikud miljonid" ja „Sünged saladused"), seitsmes ilmub järgmise aasta alguses. Ilo noortekate sarja kuulub ka austria kirjaniku Christine Nöstlingeri jutustus „Vahetuslaps".

ilmunud

Tüdruk, puu ja taevalinnud
Riitta Jalonen
tõlkinud
Mare Ollisaar
kunstnik
Kristiina Louhi
48 lk, kõva köide

Soome kirjaniku Riitta Jaloneni tundlik jutustus „Tüdruk, puu ja taevalinnud" kirjeldab väikese tüdruku tundeid ja mõtteid isa surma järel. Laps seisab mõtiskledes raudteejaama suurte puude all, samal ajal kui ema uude kohta sõiduks pileteid ostab. Kui hakid äkki puu otsast lendu tõusevad ja silmist kaovad, siis teab tüdruk, mida puu tunneb. Kaotus, kurbus ja igatsus on ka lapsele tuttavad. „Tüdruk, puu ja taevalinnud" sai 2004. aastal Finlandia Juniori kirjandusauhinna. UNICEF Eesti Rahvuskomitee soovitab seda raamatut toeks hingelises kriisis olevale lapsele.

Heinakübar ja Viltsuss jahivad röövleid
Sinikka ja
Tiina Nopola
tõlkinud
Reet Grosberg
kunstnik
Karel Korp
104 lk, kõva köide

Soome lastekirjanike Sinikka ja Tiina Nopola lõbusas sarjas „Heinakübar ja Viltsuss" on praeguseks ilmunud kuus raamatut. Neist värskeim, „Heinakübar ja Viltsuss jahivad röövleid" jutustab, kuidas Heinakübara ja Viltsussi suvi saab täiesti uue suuna, kui saabub külla Tormi Tuulik. Samal ajal alustatakse preilide krundil arheoloogiliste väljakaevamistega. Ühel ööl kaob kaevetöödel leitud rauaaegselt kalmistult pärit hinnaline ehe. Politseinikud Hiigelnaba ja Prillmadu vahistavad ühe Katlakoskede pere liikme, keda aga sugugi kõik süüdlaseks ei pea ning Heinakübar, Viltsuss ja Tormi sukelduvad röövlijahti.

Risto Räppar ja Nuudlipea
Sinikka ja
Tiina Nopola
tõlkinud
Kristiina Kass
kunstnikud Aino Havukainen, Sami Toivonen
96 lk, kõva köide

„Risto Räppar ja Nuudlipea" on „Risto Räppari" sarja kolmas raamat. Risto majja kolib tüdruk, kelle nimi on Nelli Liblikas. Roosa Räppar saadab Risto uuele perele tervituseks mustikakooki viima, kuid korvi põhja on ununenud saatuslik armastuskiri, mida Roosa pole julgenud altkorruse härra Lindbergi postkasti pista. Kuna allkirjaks on "Sinu eakaaslane ülakorruselt", siis arvab Nelli, et kiri on Ristolt.

Mõmmi matemaatika
Heljo Mänd
kunstnik
Epp Marguste
72 lk, kõva köide

Lastele juba varasematest Mõmmi-raamatutest tuttavad Karulaane elanikud Mõmmi-Mari ja Mõmmi-Mai on nüüd koolilapsed. Nende lemmiktund on matemaatika ning niipea kui nad koolist koju tulevad, hakkavad nad kohe õpetajateks. Karutüdrukud õpetavad ka Jankule numbrid selgeks ja et talle numbrid paremini meelde jääksid, jutustavad nad Jankule toredaid lugusid.

Vana meetod uues kuues

Piret Murd
klassiõpetaja

Kirjastuselt Ilo ilmus juulikuus omapärane ja uudne raamat, mis on kasulik nii õpilasele, õpetajale kui ka lapsevanemale. Liialdamata võib öelda, et see mahukas tööraamat võiks olla igas peres, kus on algklassides õppivaid lapsi. Lugemispäevik on mõeldud 1.–4. klassi õpilastele tööks klassivälise kirjanduse ja lapse omal valikul loetud raamatutega.

Siit leiame nii klassikalisi koolilapse lemmikuid, nagu Astrid Lindgreni „Pipi Pikksukk", „Bullerby lapsed" ja „Vahtramäe Emil", vendade Grimmide „Lumeeit", Eno Raua „Naksitrallid" ja „Sipsik" kui ka uuema aja kirjanike põnevat lugemist, näiteks Jaanus Vaiksoo „Neli hommikut ja üks õhtu" või Andrus Kivirähki „Sirli, Siim ja saladused".

Lugemispäevik on ideaalis mõeldud kasutamiseks läbivalt kõigi nelja õppeaasta jooksul, kuid kindlasti pole see vaid koolitunni õppematerjal. Tööraamatu võiks lapsevanem juba suvel koju osta, et lapsel oleks õppeaasta eel võimalik loetud raamatud meelde tuletada ja jätkata järgnevate lugemiste käigus päeviku täitmist.

Mitmekülgsed töölehed

Lugemispäevikus on 30 töölehte 1.–4. klassis enim loetavate raamatute kohta, universaalsed töölehed muinasjuttude ja luuletustega töötamiseks ning lisalehed lapse enda valitud raamatute kirjeldamiseks. Töölehtede ülesehitus on lihtne, aga huvitav ja inspireeriv. Ülesanded on mitmekülgsed: faktilistest küsimustest eriilmeliste ristsõnadeni, fantaasiaülesannetest arutelu ja põhjendust nõudvate küsimusteni.

Töölehti täites saab selgeks, millest üks raamat õigupoolest koosneb ja kes selle on teinud. Tuuakse välja kirjanik ja tema teised teosed, illustraator, raamatu tegelased, tegevuspaik ning -aeg. Laps saab tegelastega samastuda, nt kirjutada kirja üksikult saarelt, koostada tagaotsimiskuulutuse või hoopis kehastuda autoriks ja mõelda raamatule uue lõpu. Läbivaks jooneks on loetud raamatute illustreerimine (nt kaane kujundamine) ja lugemispäevikus juba olemasolevate piltide värvimine, mis lisab kompaktsele õppematerjalile kindlasti väärtust. Nii on lugemispäevikut huvitav vaadata ka aastaid hiljem.

Et lapsest saaks lugeja

Õpetajatel soovitan „Lugemispäeviku" osta kogu klassile juba 1. klassis, et neid siis nelja õppeaasta jooksul valikuliselt täita. Tööraamat on eesti keele tundides väärtuslik õppevahend mitte ainult raamatute käsitlemiseks. Palju tööd on sõnavara ja eneseväljendusoskuse arendamiseks, lauseehituse kontrolliks ja parandamiseks. Lugemispäevik ei ole kriitiline faktide kontroll, vaid õpilase suunamine raamatute lugemise juurde fantaasia ja mõtlemise kaudu.

Lapsevanemal ei maksa karta, et lugemispäevik on kohustuslikuks lehtlehelt täitmiseks. Seda võib võtta ka kui lapse vaba aja nutikat sisustajat (nuputamis- ja värviraamatut). Kindlasti annab aga ilmunud tööraamat mõtteid igale tegevõpetajale tundide huvitavamaks muutmisel ja lapsevanemale kindlustunnet ja lisamaterjali lapsega koos õppimisel ja ta lugema suunamisel.

Lugemispäevik
Sigrid Mallene,
Ann Aruvee
136 lk
pehme köide

Meie imeline Maa

Dimitri Kaljo
akadeemik

Kirjastusel Koolibri ilmub lähiajal tõlketeos „Imeline Maa" – tõeline kingitus teadmishimulisele Eesti lugejale rahvusvahelise planeet Maa aasta lõpetamise puhul. Suurekaustaline, hästi organiseeritud selgekirjaline tekst vaheldumisi suurepäraste fotode ja joonistega, mida võib vaadata nii kauni pildiraamatu kui ka maateadusliku entsüklopeedilise teabeallikana. Raamatu rikkalikud illustratsioonid, eriti huvitavate loodusobjektide fotod, on kindlasti väljaande suureks väärtuseks.

Kutsub lugeja avastusreisile

Raamatu 576 leheküljest on sisu edastamisele pühendatud 500, lisaks 76 lehekülge lugemist hõlbustavaid tekste, nagu indeks, sõnastik, legend ning autorite tutvustus. Lühikeses eessõnas ja sissejuhatuses esitavad raamatu koostamise peakonsultandid Robert R. Coenraads ja John I. Koivula raamatu eesmärgid ja ideoloogia.

Esimene neist kutsub lugejat avastusreisile alates planeet Maa tekketähistest ja läbi kogu geoloogilise aja kuni tänase päevani. See reis hõlmab kõiki kontinente ja ookeane, lugeja ees avanemavd olulisemad geoloogilised vaatamisväärsused – suurimad mäeahelikud ja liustikud, vägivaldsed vulkaanid, tühjad kõrbed ja oivalised rannikud. Kutsutakse tundma õppima protsesse, mis on praegused maastikud ja kivimid tekitanud ning mõjutanud elu arenemist Maal.

Sissejuhatuses rõhutatakse autorite püüdu näidata Maa arengut erinevate tingimuste ja jõudude koosmõju tulemusena. Allakirjutanu arvates on selline suhtumine põhjendatud ja sümpaatne. Teatavasti eristatakse Maal neli sfääri – atmosfäär, biosfäär, hüdrosfäär ja geosfäär, mis pidevalt mõjutavad üksteist. Sfääre võib uurida igat üht eraldi teistest sõltumatult, kuid nad kõik on nii tihedalt ja kompleksselt omavahel seotud, et teadlased on hakanud neid käsitlema koos kui „Maa süsteemi" ja vastavaid uurimusi uue teadusharu „Maa süsteemi teaduse" nime all.

On näidatud, et kogu Maa süsteem on väga täpses ja hapras tasakaalus. Jõustatuna energia kombinatsioonist, mis lähtub Päikesest ning Maa sisemuse soojusest, radiatsioonist ja rõhust võib iga muudatus, mis toimub üheski nimetatud sfääris, esile kutsuda muudatuse ka kõigis teistes ja mitte ainult praegu, vaid ka tulevikus. Sellest suhtumisest kasvab välja ka inimkonna vastutuse tunnetamine selle suhtes, kuidas meie planeet ja meie ise elame tulevikus.

Viited tulevikudraamale

Inimese roll planeedil Maa on tänapäeval suurem kui kunagi varem, kuid meie planeedi saatus ei ole kaugeltki mitte ainult meie endi kätes.

Maa on umbes 4,6 miljardit aastat vana. Teadlased on leidnud, et lähema mõne miljardi aasta kestel hakkab meie planeedi kõige elava allikas, meie oma täht Päike surema. Aatomituumade süntees, mis seni on olnud elu toetavate solaarprotsesside aluseks, ammendab oma võime vesiniku eritamiseks ning Päike hakkab paisuma, kuid on veel väga kuum.

Selles ebapüsiva gigantismi faasis hakkab Päikese välisatmosfäär dramaatiliselt laienema, mattes enda alla lähedasemad planeedid – meie Maa on üks nendest ohvritest. Üpris dramaatilise globaalse soojenemise käigus pühitakse esimesena ära atmosfäär, seejärel biosfäär ja koos viimasega hüdrosfäär, kuivõrd kogu vesi, mis leidub elutu geosfääri peal ja sees, keeb ära. Maa lahkub areenilt. Kas just täpselt nii, nagu esitab seda J. I. Koivula, kuid akadeemik Jaan Einasto sõnul on see üldiselt aktsepteeritud stsenaarium, mida juba umbes 70 aastat tagasi põhjendas ka Tartu tähetorni astronoom akadeemik Ernst Öpik oma arvutustega.

Palju uudset ja põnevat

Raamatu esimene osa „Tektoonika, aeg ja kliima" ongi pühendatud meie planeedi tekke ja arengu üldistele küsimustele. Olen veendunud, et peatükid, nagu planeet Maa teke, geoloogiline aeg, tektoonika, hiidmandrid ning kliima, pakuvad lugejale palju uudset ja põnevat lugemismaterjali selles võtmes, nagu sissejuhatuses esile toodud. Teise osa, „Pinnavormide" eesmärgiks on eessõnas välja kuulutatud avastusreis planeedi eri osades leiduvate geoloogiliste vaatamisväärsuste ning erinevate geoloogiliste nähtuste nn tummade tunnistajate juurde, mis loodetavasti muutuvad „Imelise Maa" lugejatele nüüd kõnelevateks.

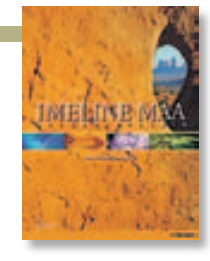

Imeline Maa
Entsüklopeedia peakonsultandid dr Robert R. Coenraads ja John I. Koivula toimetaja Oive Tinn 576 lk, kõva köide

Kriidi ladestu valged Old Harry Rocksi kriidikaljud Handfast Pointis Dorsetis Inglismaal on õhust hästi jälgitavad. Foto raamatust

Inimesed vaatavad taevasse

Laurits Leedjärv
Tartu Observatooriumi direktor

Tähistaevas on inimesi võlunud aegade hämarusest. Rooma filosoof Seneca on pärandanud meile mõttetera, et kui maailmas oleks vaid üks koht, kust oleks näha tähistaevas, siis ei katkeks iial inimeste vool sellesse paika. Ja see on kirja pandud ajal, mil inimestel polnud mingit ettekujutust maakera suurusest ega täpsest kujustki, rääkimata lennukitest, millega sellesse ainsasse kohta rännata!

Õnneks näeb tähistaevast siiski kogu maakeralt – kui just pilvi ees ei ole. Tähtedest on inimesed otsinud tulevikuendeid ja minevikukajastusi. Inimlik uudishimu, veel rohkem aga praktilised vajadused on meile aja jooksul selgeks teinud taevakehade tegeliku olemuse, nende sünni, elu ja surma seaduspärasused.

576 taevalist lehekülge

Aasta 2009 on ÜRO poolt kuulutatud Rahvusvaheliseks Astronoomia Aastaks, eesmärgiga näidata astronoomia kui teaduse panust ühiskonda ja kultuuri nii läbi ajaloo kui ka tänapäeval. Ühe olulise sündmusena selle aasta raames on kirjastuselt Koolibri ilmumas rikkalikult illustreeritud teatmeteos „Tähistaevas".

Võib julgesti öelda, et nii mahukat astronoomia-alast raamatut ei ole eesti keeles seni ilmunud. 576 lehekülge teksti koos arvukate värvipiltidega on kirjutanud peamiselt Austraalia päritolu astronoomid prof Fred Watsoni juhtimisel, eessõna aga Briti kuulus astronoomia populariseerija Sir Patrick Moore. Tänu Koolibri, Eesti astronoomidest tõlkijate ja raamatu toimetaja, teadusajakirjanik Rein Veskimäe ühistööle on kogu info, mis võtab kokku meie astronoomilise maailmapildi 21. sajandi algul, nüüd eesti keeles kättesaadav.

Seob omavahel suured ja väikesed küsimused

Astronoomia küsib suuri küsimusi: kuidas Universum alguse sai? Miks ta on just selline? Kuidas meie siia tekkisime? Kas ja kus on meie „vennastsivilisatsioonid"? Astronoomide igapäevatöös domineerivad enamasti hoopis teistsugused küsimused. Näiteks: kas see neeldumiskomponent vesiniku spektrijoone sinises tiivas viitab aine väljavoolule tähest?

„Tähistaevas" seob omavahel need suured ja igapäevased küsimused, nii et tulemusena saab eriettevalmistuseta lugeja teada, mis toimub Päikesesüsteemi teistel planeetidel, kuidas nad tekkisid, mis on asteroidid jne. Järgneb pilk kaugemale, tähtede mitmekesisesse maailma, punaste hiidude ja valgete kääbuste saladustesse, supernoovade ja mustade aukude võib-olla hirmuäratavatelegi omadustele.

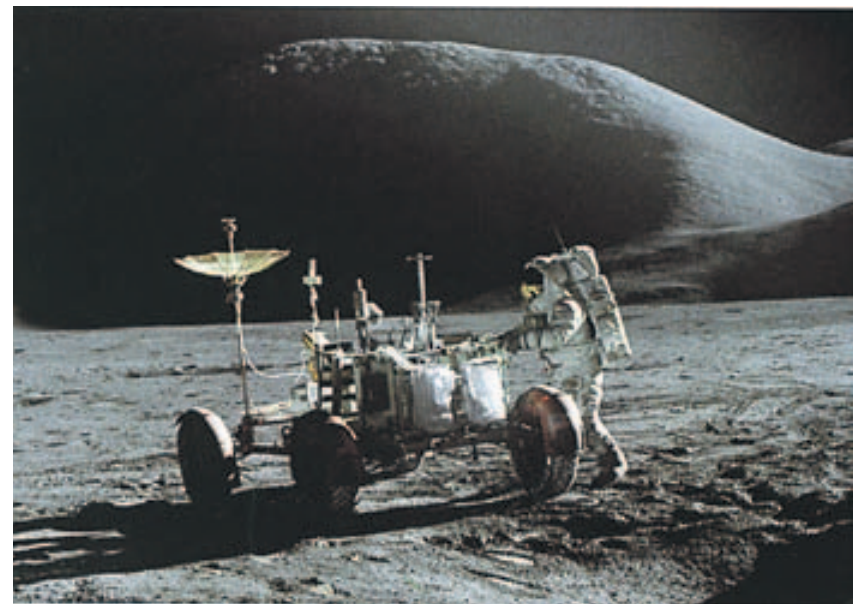

Hadley mägi on dekoratsiooniks pildile, millel astronaut James Irwin tegeleb elektrilise kuusõidukiga oma esimese retke ajal. Foto raamatust

Tähed moodustavad galaktikaid, mille hulgas on omakorda palju põnevaid tegelasi, kas või näiteks kvasarid. Kõik need objektid kokku, lisaks veel suur hulk tumeainet ja tumeenergiat, moodustavad meile tuntud Universumi, mida kui tervikut uurib kosmoloogiaks nimetatav astronoomia haru.

Põnevad ja senitundmatud faktid

Vähemalt sama haaravalt kui Universumi ehituskive endid on raamatus kirjeldatud nende teadmisteni jõudmise ajalugu antiikajast tänapäeva suurimate teleskoopideni ja tulevikuprojektideni. 20. sajand jääb ajalukku kosmonautikasajandina, mida iseloomustab eelkõige Nõukogude Liidu ja USA võidujooks alates esimesest sputnikust 1957. aastal.

Kuid kas teadsite, et hiinlased kasutasid rakette sõjas mongolite vastu juba aastal 1232? Või et esimesed kosmonautkoerad püüti Moskva hulkuvate koerte hulgast, sest need olid palju vastupidavamad kui hellitatud tõukoerad. Selliseid huvitavaid fakte, aga ka palju muud infot inimkonna püüdlustest kosmose avaruste poole leiab raamatust rohkesti.

Sir Patrick Moore ütleb raamatu eessõnas, et astronoomia on üks parimaid hobisid, kus igaüks võib väikese teleskoobiga ka teadusele kasu tuua. Tubli kolmandiku raamatust hõlmabki abimaterjal taevavaatlejale – sh kõigi 88 tähtkuju kaardid koos põnevamate objektide kirjeldustega. Soliidsele teatmeteosele kohaselt leiduvad raamatu lõpuosas mitmesugused tabelid, aineregistrid, kronoloogia, seletav sõnastik jne.

„Tähistaevas" on nauditav lugemisvara ja infoallikas kõigile teadmishimulistele lugejatele, eriti õpilastele ja üliõpilastele. Seejuures ei ole vaja erilisi eelteadmisi. Uut ja huvitavat leiavad sealt kindlasti ka teiste erialade teadlased ja isegi astronoomid. Universum on paratamatult meie elukeskkond – õppigem teda siis paremini tundma!

Tähistaevas
Entsüklopeedia peakonsultant professor Fred Watson toimetaja Rein Veskimäe 576 lk, kõva köide

Muusika ajalugu juurtest tänaseni

Heidi Heinmaa
Eesti Rahvusraamatukogu
Kunstide teabekeskuse töörühma juht

Praegusaja eestikeelsele lugejale, kel on huvi kauneid kunste käsitleva kirjanduse vastu, pakuvad raamatupoed eesti autorite kunstialaste väljaannete kõrval ka riiulite kaupa välisautorite tõlkeraamatuid. Viimaste hulgas võib näha arvukalt kaunilt kujundatud kaasaegseid käsitlusi kunstiajaloost, üllatavalt vähe leidub aga raamatuid muusikaajaloo kohta.

Seepärast on värskelt ilmunud Maria Lordi ja John Snelsoni „Muusika ajalugu antiikajast tänapäevani“ (*The Story of Music: From Antiquity to the Present. H. F. Ullmann,* 2008) kahtlemata rõõmustav uudisteos paljude muusikaajaloo huviliste jaoks.

Võtab kokku lääne muusika arenguloo

„Muusika ajaloo” autorid on võtnud kokku lääne muusika arenguloo, kirjeldades kronoloogilises järjestuses kõige olulisemaid muusikalisi sündmusi ja arenguid läänemaailma üldise ajaloo taustal.

Oma käsitluses lähtuvad Lord ja Snelson Euroopa suurtest stiiliperioodidest, võttes peatükkide kaupa vaatluse alla erinevad ajastud neile iseloomulike tunnustega. Muusikastiilidest rääkides selgitavad autorid lugejale ka ajastutele omast mõttelaadi ja erinevate piirkondade ajaloolis-poliitilisi tagamaid, samuti toovad paralleele kirjandusest ja kujutavast kunstist ning kirjeldavad tehnoloogilisi arenguid, tänu millele on lugejal kergem jälgida teatud muusikastiilide ja -voolude kujunemise lugu.

Jõuab muusikatraditsiooni juurteni

Lord ja Snelson alustavad muusikaloo jutustamist sarnaselt teiste, varasemate muusikaajaloo käsitlustega, väites, et arvatavasti on inimene end muusika kaudu väljendanud maakeral eksisteerimise algusest peale. Ja nagu mujal maailmas, nii ulatuvad ka Lääne-Euroopa muusikatraditsiooni juured muinasaegsesse riitustega seotud muusikategemisse, mille varaseimad tõendusmaterjalid on kiviajast säilinud pillilaadsed esemed ja koopamaalingud.

Koos rohkete illustratsioonidega, mida on raamatus kokku üle 150, esitavad autorid lääne muusikastiilide arenguloo, nagu öeldud, alates antiikajast kuni 21. sajandi alguseni. Iga stiiliperioodi juures on esile tõstetud selle säravaimad üksikesindajad või koolkonnad. Näiteks on põhjalikumalt kirjeldatud Palestrina, Monteverdi, Bachi, Mozarti, Beethoveni, Wagneri, Verdi, Stravinski ja Messiaeni elu ja loomingut.

Tõsise ehk kunstmuusika kõrval käsitlevad Lord ja Snelson ka meelelahutuslikku muusikat, mis hõlmab levi- ja popmuusika erinevaid stiile ja arvukaid voole. Eraldi peatükid on pühendatud operetile, muusikalile, ka džässile, rokile, kantri- ja filmimuusikale.

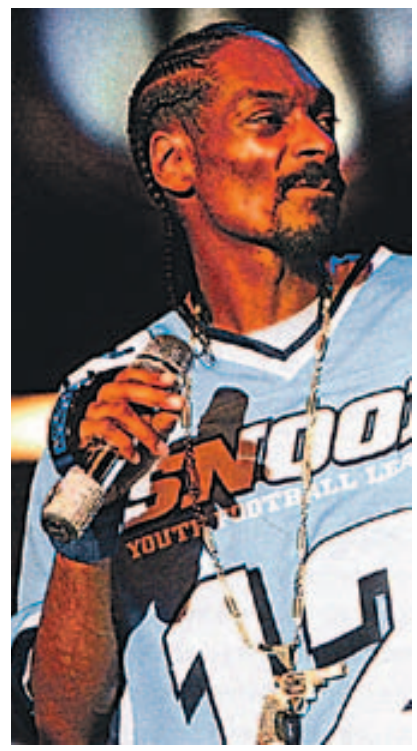

Snoop Dogg, Greek Theater, Los Angeles, California, 25. august 2005.
Foto raamatust

Tänapäevased suhtumised

Oma loo jutustamise lõpetavad autorid lühikese arutlusega tänapäeva muusikapubliku suhestumisest muusika ajalooga. Nad tõdevad, et erinevalt varasemast ajast, mil muusikapublik pidi leppima valikutega, mida tegid kas muusikapatroonid või ka heliloojad ise, lastes ette kanda kaasaegset, teatud kindlaks otstarbeks komponeeritud muusikat, siis praegusaja publik saab tänu helisalvestustehnikale ise valida endale muusikat, mida kuulata.

Ometigi on selles valikus suurel määral eelistatud mineviku muusika. Lord ja Snelson ütlevad, et „muusika ajalugu on aeglase kulgemisega ja suurem osa viimase 50 aasta muusikast, mis on tagasi tõmbunud akadeemilisse keskkonda, peab veel ootama, kuni ajaliselt piisavalt distantseeritud hinnang näitab, kas ka see muusika võetakse kord laiema publiku poolt vastu”.

Raamatu lisaväärtus on erialasõnastik, mis seletab tekstis esinevaid muusikatermineid. Samuti on heaks praktiliseks abiks heliloojate ja muusikute nimeregister, mis võimaldab kiiresti leida olulist teavet nende kohta.

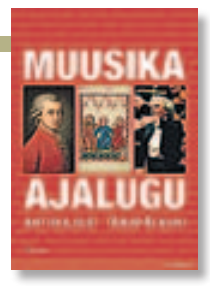

Muusika ajalugu antiikajast tänapäevani
Maria Lord, John Snelson
tõlkinud Helen Põldmäe, Heidi Heinmaa
120 lk, pehme köide

ilmunud

Tuhat keelt. Elavad, ohustatud ja hääbunud

autorite kollektiiv
tõlkinud Helen Haav
288 lk
kõva köide

Juhtivate keeleteadlaste põhjalik käsitlus tutvustab keeli geograafiliste piirkondade kaupa. Iga keele juures on antud selle kõnelejate arv, kirjeldatud keele arengut ja geograafilist leviala. Suuremate keelte juures on ära näidatud ka kirjapilt ja selle eripära või samatähenduslikud sõnad mõne sugulaskeelega. Raamat on illustreeritud asjakohaste kaartide ja fotodega, lisatud on ka väike lingvistiline seletav sõnastik.

Retrokodu

Judith Wilson
tõlkinud Kaia Nurk
144 lk
kõva köide

Mitmekülgne, soodne, väga isikupärane ja loomulikult ökoteadlik – retrostiil on tee värske ja uue sisekujunduse loomiseks. Selles raamatus on nutikaid leide ja tuhmunud aardeid tänapäeva elegantsesse kodusse. Ei ole tähtis, kas otsite kasutatud asjade poodidest mõne ainulaadse eseme või uuendate tervet tuba, raamatust „Retrokodu” leiate vajalikku inspiratsiooni ja teavet.

Samast sarjast on varem ilmunud „Magamistoad”, „Vannitoad”, „Panipaigad” ja „Looduslähedane kodu”.

ilmunud

Võitja on üksi

Paulo Coelho
tõlkinud Anneli Tuulik
400 lk
pehme köide

Intrigeeriv lugu madalusest, ahnusest ja kuulsuste kummardamisest. Coelho pöördub oma järjekordses paeluvas romaanis põnevale teekonnale meie kestva lummuse – kuulsuse, õnne ja tähtsate isikute poole. Raamat piidleb luksuse ja glamuuri tagamaadele, kujutades endast süvamõtisklust meie unistuste püsivusest ja väärtuste skaalast. Romaan jälgib vene ärimehe, telekommunikatsioonimagnaadi Igori samme välismaal 24 tunni jooksul.

Koduleivaraamat

Kaia-Kaire Hunt
kujundanud Angelika Schneider
216 lk, kõva köide
ilmub oktoobri algul

Rohkete fotodega illustreeritud ja kaunilt kujundatud raamatust leiab leivategemise tarkusi ja õpetusi; sekka lugusid läbi ajaloo ja legendide, leivaga tervise tagasitoomisest ja rida erinevaid leivaretsepte koduperenaistelt, linnaprouadelt, profikokkadelt ja lihtsalt leivaarmastajatelt. Raamat selgitab, et leivategu ei ole vaid leivaahjuga maainimeste privileeg, sellega saab hakkama igaüks ja selleks polegi vaja erilisi nõusid, vahendeid või ahju. Maitsva leiva saab ka poest ostetud toorainete, kraanist tuleva vee ja koduse elektriahjuga.

Hobune – õpetaja, teejuht ja sõber

Iida-Leena Allik
raamatu tõlkija

Hobuste tervendaja ja nende mõtete vahendaja Margrit Coatesi esimene eesti keelde tõlgitud raamat „Ühenduses hobustega” pakub huvitavat ning inspireerivat lugemist nii hobuseomanikele, -sõpradele kui ka kõigile teistele, kes iseendast ja maailmast meie ümber hoolivad ja rohkem teada soovivad.

Raamat viib meid teekonnale iseenda südamesse ja oma hobuse teadvusse, kaugemale igapäevasest virvarrist. See seletab energia toimemehhanisme ja seda, kuidas inimene oma hobusega suhelda ja teda tervendada saab. Enda ja looma vahel tugevat ning lähedast kontakti luues jõutakse ühenduseni, mille kaudu saab selgeks see, mida hobused meie hüvanguks iga päev tegelikult teevad. Siinkohal ei mõelda sportlikke saavutusi või saanisõitu.

Käsitletakse ka peamisi probleeme, mis inimestel hobustega või hobustel inimestega ette tulevad, nagu näiteks valu: nii füüsiline kui ka emotsionaalne. Margriti sõnadel on võime lugejat mõtlema panna: mis õigus on minul teise olendi kehale? Kuidas hoida oma energiat tasakaalus? Mida tallis kogetust ja õpitust saan rakendada igapäevaelus?

Sügavate seletuste vahele on põimitud ka huvitavad lood ja näited elust enesest, samuti praktilised harjutused ning soovitused. Raamat annab ka hea ülevaate tänapäeva maailmas üha laiemalt levivatest teraapiatest ja koolitustest, mis põhinevad hobuse võimel peegeldada inimese emotsioone, nii teadlikke kui ka alateadlikke mõtteid ja tundeid.

Margrit kirjeldab seda järgmiselt: „Hobune teab meie kohta kõike ja seda alati. Me ei saa hobuse eest midagi varjata või kuidagi kedagi teist teeselda. Isegi mitte siis, kui see meil teiste inimestega välja tuleb. Hobune vastab meie sisemaailmale.” Õppides paremini tundma hobust, õpime eelkõige tundma iseend.

„Ühenduses hobustega“ autor Margrit Coates on võitnud rahvusvahelist tunnustust töö eest loomade tervendaja ja vahendajana.
Foto Peter Coates

Ühenduses hobustega

Margrit Coates
tõlkinud Iida-Leena Allik
176 lk
pehme köide

ilmunud

Arsti kirjad

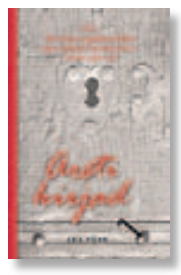

Eha Pähn
208 lk
kõva köide

Paljud inimesed kardavad oma probleemidega arsti juurde tulla ja loevad pigem hingeelu ja toimetuleku teemalist kirjandust. Käesolevas raamatus on pikaajalise kogemusega psühhiaatri Eha Pähni kirjad erinevatele abivajajatele. Teos ei paku probleemidele küll otseseid lahendusi, sest need on enamasti individuaalsed, autori lähenemisnurk on pigem inimeses hea ja arenemisvõimelise otsimine. Kirjade vahele on pikitud ka autori mõtisklusi elulistel teemadel: armastusest, kannatusest ja eluväärtustest.

Ingrid. Kirjad emale Ameerikast

Ingrid Polikarpus
328 lk
kõva köide

Ingrid Polikarpus (1922–1993) oli pärit Viljandist, Tallinna konservatooriumi tudengina abiellus ta 1943. aastal kunstikooli õpilase Ülo Polikarpusega. Septembris 1944 põgenes Ingrid koos mõnekuuse lapsega Saksamaale ning 1951. aastal siirdusid Polikarpused USA-sse, kuhu rajasid kodu ning kasvatasid üles viis last. Kuidas sellega hakkama saadi, sellest Ingridi lugu tema mälestuste, kirjade ja päevikumärkmete kaudu räägibki. See on lugu, milles on armastust ja vihkamist, traagikat ja ohvrimeelsust, jumalakartlikkust ning usku headuse võitu.

Hingamise jõud. Õige hingamise kunst harmoonia, õnne ja tervise saavutamiseks

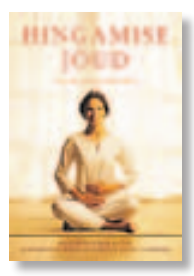

Swami Saradananda
tõlkinud
Marju Algvere
160 lk, pehme köide

Selles raamatus pakub tunnustatud joogaõpetaja Swami Saradananda lugejaile väärtuslikke näpunäiteid hingamise kunsti kohta. Ta selgitab kompleksset seost hingamise ja keha energeetilise süsteemi vahel ning annab praktilisi nõuandeid, kuidas taasavastada loomulikku hingamist ja valmistuda hingamisharjutusteks.

Raamatus on üle 30 hingamisharjutuse koos samm-sammult järgitavate fotodega. Lisatud on ka valik hingamisprogramme tavalisemate terviseprobleemide puhuks nagu astma, nahahaigused, depressioon, uimasus ja hirmud.

Arvuta ise

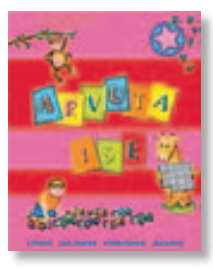

Liitmine, lahutamine, korrutamine ja jagamine
Ann Montague-Smith
tõlkinud
Martin Väli
160 lk, kõva köide

See mänguküllane ja põnev raamat on kaanest kaaneni täis ülesandeid, mida lapsel on vahva koos ema-isaga lahendada. Lihtsad mängud ja praktilised ülesanded aitavad tõsta lapse enesekindlust ja oskust liitmisel, lahutamisel, korrutamisel ja jagamisel. Sobib lastele alates viiendast eluaastast, märkused lastevanematele ja õpetajatele annavad edasisi soovitusi õpitud teadmiste kinnistamiseks.

Ajaloo suurimad naised

Claudia Gold
raamatu sissejuhatusest

Caterina Sforza oli 1488. aastal vangis verivaenlase käes ja seisis silmitsi peaaegu kindla lüüasaamisega. Tema ja ta vähesed väed olid langenud palju tugevama vaenlase küüsi ning nüüd uurisid võõrad lustlikult oma autasu – Forlì linnriiki.

Teeseldes allaandmist, palus Caterina luba Forlì väravatest siseneda, et ta saaks veenda linnaelanikke alistuma. Tal lubati siseneda, kuid ähvardati tappa ta lapsed, kui läbirääkimised ei õnnestu. Kui Caterina kindluses oli, ronis ta üles selle sakilisele katusevallile, tõstis üles oma seelikusabad ja hüüdis vaenlastele, et neil ei ole tema üle mingit võimu ja lapsi võib ta edaspidigi saada. Caterina kinnitas, et Forlì ei alistu kunagi. Vaenlane oli Caterina teost niivõrd rabatud, et kartmatu Caterina kasutas juhust vaenlase sõjavägi hävitada ja oma lapsed päästa.

50 erakordset valitsejannat

Caterina Sforza kuulub 50 erakordse valitsejanna hulka, kelle elu, heitlusi ja saavutusi käesolevas raamatus käsitletakse. Alustades Egiptuse kuninganna Hatšepsutiga 15. sajandist eKr ning lõpetades 2007. aastal mõrvatud Pakistani peaministri Benazir Bhuttoga on valitsejannade elulood esitatud kronoloogilises järjekorras.

Kõik need naised koos on avaldanud ajaloole tohutut mõju. Inglismaast ühe Euroopa võimsama riigi kujundanud Elizabeth I saavutused ning raskelt edasiliikuva Vene karu kaasaegsesse maailma tirinud tundmatu Saksa printsessi – Katariina Suure – saavutused on tänapäeva lugejaskonnale ühed tuntumad. Kuid mitte vähem tähelepanuväärsed on Palmyra printsessi Zenobia Rooma vallutamine, massageetide kuninganna Tomyrise teod võitmatu Pärsia vallutaja Kyros Suure õiglaseks karistamiseks või keisrinna Wu Zetiani taibukus, mis pani aluse Hiina kuldajastule.

Meeste ülemvõimu trotsides

Võib-olla oli see pidevalt varitseva ohu terav tunnetamine – mõnedel juhtudel võis selleks olla salamõrtsuka köis või mürgitaja mürgikarikas –, mis kannustas neid naisi lähedalseisvaid mehi üle kavaldama. (näiteks Katariina di Medici jäi ellu tänu kaunite aadlidaamide „lendavale eskadronile", kes õnnetutelt meesohvritelt saladusi välja meelitas.)

Marie-Antoinette (1755-1793), Prantsusmaa kuninga Louis XVI abikaasa. 1783. aastal valminud portree on teinud Prantsuse maalikunstnik Elisabeth Vigée-Le Brun.

Foto raamatust

Võttes arvesse valitsejannade sageli ebatavalist teed võimule ei ole üldsegi üllatav, et käesoleva raamatu leheküljedel esinevad sageli armukesed, kurtisaanid ja ebaseaduslikud abikaasad. Mõned said võimule meeste ülemvõimu trotsides, teised tegutsesid peenemalt: sosistasid poliitilisi nõuandeid kõrva nõrkadele printsidele. Ühiskond ei pakkunud neile naistele alternatiive.

Särav markiis de Pompadour sai õukonda tuhmi mõistusega Louis XV armukesena. Orjatar Roxelanat sunniti kõigepealt teenima konkubiinina, kuid selleks, et impeeriumis võimule saada, võlus ta ära sultani. Indias aga ohverdas Nūr Jahān oma ilu ja võlus uimastitest juhmistunud Jahāngīri, et saada endale autasuks Moguli impeerium.

Võimul olles olid need naised kohustatud oma alamatele lubama, et valitsevad nagu mehed ja võtavad endile meesnõunikud. Nad olid kuningannad, kes teesklesid, et on mehed. Kolm ja pool tuhat aastat tagasi kandis Hatšepsut Egiptuses riigivalitseja rüü juurde kuuluvat valehabet. Kolm aastatuhat hiljem kinnitas kuninganna Elizabeth I maailmale: „Tean, et olen kehalt vaid nõrk ja jõuetu naine, kuid mul on sees kuninga süda ja julgus."

Valitsejannadena väidetavalt meeste maailmas äratasid nad parimal juhul kahtlust ja halvimal juhul viha. Kroonikakirjutajad – kes enamasti olid mehed – võisid olla äärmiselt vaenulikud. Mitut valitsejannat häbimärgistati kui Iisebeli – Piibli kurja hoora. Lucrezia Borgiat põlati kui „Rooma kõigi aegade kõige suuremat hoora", Prantsuse Isabellat nimetati „Prantsusmaa emahundiks… kes paljastab kihvad", Katariina di Medici kuulutati tigedalt „Itaalia haua vaglaks".

Hiljuti, 1930. aastal süüdistas Robert Graves romaanis „Mina, Claudius" keisrinna Liviat mitte üksnes oma poliitiliste rivaalide, vaid ka oma abikaasa ja poja mürgitamises, tuginedes niisuguste naistevihkajalike eelarvamuste ja tõestamata süüdistuste esitamisel ajaloolase Tacituse andmetele.

Tänapäeva valitsejannad

Kui palju on tänaseks muutunud? Demokraatia saabumine ja ühiskonna suhtumise põhjalik muutumine naiste suhtes on andnud neile tippu jõudmiseks enneolematud võimalused. Kuid tegelikke näiteid selle kohta on siiski veel vähe.

Üksnes Aasias on olnud juhuseid, mida võiks ehk trendiks pidada: Sri Lanka 1960. aastal valitsusjuhiks valitud naine Sirimavo Bandaranaike, seejärel India peaminister Indira Gandhi, Filipiinide president Cory Aquino, Pakistani peaminister Benazir Bhutto, kaks „võitlevat daami" Khaleda Zia ja Hasina Wajed, kes olid 16 aasta jooksul vaheldumisi Bangladeshi peaministrid, ning Aung San Suu Kyi, kes valiti Birma elanike poolt aastal 1990 peaministriks, kuid on sellest ajast alates pidanud enamuse ajast viibima koduarestis.

See fenomen on aga vähem oluline seetõttu, et peaaegu kõik nimetatud naised said võimule pärast nende kõrgel positsioonil olnud isa või abikaasa mõrvamist. Seetõttu näib, et vaatamata tuhandete aastate pikkusele tsivilisatsioonile peame me tõelist läbimurret veel veidi ootama.

Kuningannad, keisrinnad ja konkubiinid

Claudia Gold
tõlkinud Ülla Jürviste
256 lk
kõva köide

Kohtumised majesteetlike ehitistega

Mis teeb ühest ehitisest suurejoonelise meistriteose? Sajandite vältel on see küsimus vaevanud nii arhitekte, kriitikuid kui ka rännumehi. Kuid otsustada, mis teeb ehitisest arhitektuuripärli, on veelgi keerulisem.

Raamatu autor Will Pryce peab arhitektuuri mõõdupuuks eelkõige seda, kui täielikult ta rahuldab praktilisi vajadusi, neid samal ajal ületades, et anda konkreetne vorm selle kultuuri suurematele ideedele ja väärtustele, mille rüpes ta sündis.

Maailma kõige ilusamad ehitised ei ole kronoloogiliselt ega geograafiliselt ühtlaselt jaotunud. Ajalugu on mõnda maad soosinud, teiste vastu ta nii helde pole olnud. Ka ei ole suurejoonelise arhitektuuri ajalugu seesama mis arhitektuuriajalugu. Leidub palju ehitisi, mis on ajaloos avaldanud äärmiselt suurt mõju, kuid meelevaldselt kontekstist välja rebituna pole kuigi väljapaistvad. Tõde on selles, et kui olud soosivad ühe arhitektuurilise meistriteose loomist, siis soosivad need tavaliselt ka teiste sarnaste loomist. Tulemuseks on, et arhitektuuripärlid esinevad tihti lähestikku – näiteks Île-de-France'i kuulsad gooti katedraalid, suured mogulite monumendid Põhja-Indias ja võimsad Ottomani mošeed Türgis.

See ainulaadne teatmeteos avab tee arhitektuuri ilu ja vaimsuse maailma. Üle 350 foto viib lugeja pikale rännakule, esitades parimaid arhitektuurinäiteid inimühiskonna enam kui 2000-aastasest ajalooperioodist. Nende hulgas on sellised meistriteosed nagu Hagia Sophia, Euroopa gooti ja renessansstiilis katedraalid, islami meistriteosed Eṣfahānis, Agra kindlus, Tāj Mahal, aga ka Londoni parlamendihoone, Le Corbusier' Notre Dame du Haut' kabel Ronchamp'is ja Gehry ikooniline Guggenheimi muuseum Bilbaos. Raamat tutvustab lugejale üle 80 ehitise, millest rohkem kui 40 vaadeldakse sügavuti fotoesseedes.

Will Pryce'i saatetekstid loovad lisamõõtme, et mõista konteksti, rahvaid ja arhitektuuriajaloo arengut. Inimestele, kes hindavad arhitektuuri, selle tippsaavutusi ning võimet inspireerida, tekitada aukartust või lihtsalt alandlikkust, pakub see raamat üllatusi ja põnevust, eriti esmakohtumisel nende majesteetlike ehitistega.

Maailma arhitektuur

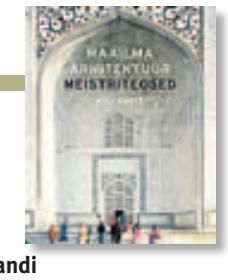

Meistriteosed
Will Pryce
tõlkinud Triinu-Liis Looveer ja Kai Vaarandi
320 lk , kõva köide

Rooma rahva portree läbi aja

Raamatu sissejuhatusest

Riik tähendab sama palju rahvast kui geograafilist asendit. Kes ja kuidas impeeriumi valitseb, kuidas inimesed elavad ja kuidas impeeriumi eri osad vastastikku üksteist mõjutavad – need on üksikud tahud, mis annavad riigile tema identiteedi. Käesolevas raamatus visandatakse pilt ühest erilisest impeeriumist selle elanike elulugude kaudu.

Paljud Vana-Rooma 2000-aastases ajaloos osalenud inimesed on jätnud meile avastamiseks oma eludest jälgi säilinud raidkirja, kirjavahetuse, biograafiate ja müütide näol. Sageli neist piisab, et kõnealustest inimestest, nende elu-olust ja iseloomust visandada portree. Iga elu, olles iseenesest tervik, moodustab aga ka osa suuremast pildist – mosaiigist, mis võimaldab meil heita pilgu sellele, mida tähendas Rooma oma riigi alamatele.

Rooma naised olid kõige vabameelsemad kogu antiikmaailmas. Sageli on tähelepanuta jäänud, et neil võis olla suur võim ja mõju. Pildil Agrippina – Claudiuse naine ja Nero ema. FOTO RAAMATUST

Caesarist kurtisaanide ja orjadeni

Valides 100 elulugu Rooma impeeriumi eri ajajärkudest, võib läbi aja ja ruumi moodustada ahela, mis hõlmab kogu selle antiikse linna lugu. Selles raamatus on esitatud elulood alates Rooma mütoloogilise rajamise aegadest, mil Romulus ja Remus Tiberi jõe kaldale mahajäetuna leiti, kuni lääneimpeeriumi viimaste päevadeni, mil barbaritest lääniisandad viimase keisri Romulus Augustuluse troonilt kukutasid. Sõna saavad mitte üksnes Rooma kuulsad väepealikud ja valitsejad nagu Sulla, Caesar, Augustus ja Caligula, vaid ka lihtsad inimesed: Rooma ehitajad ja skulptorid, luuletajad, ajaloolased, gladiaatorid, karjused, kurtisaanid ja orjad.

Nii nagu kasvas Rooma impeerium, kasvab ka käesoleva raamatu geograafiline ulatus. Varastel aegadel jalutasid peaaegu kõik raamatus selle ajajärgu all kirjeldatavad inimesed Rooma foorumil ning teadsid linna seitset küngast. Kuid hilisematele generatsioonidele sai impeeriumi laienedes linn paigaks, mida aeg-ajalt külastati, näiteks valimiste või mängude ajal.

Veelgi hilisematele generatsioonidele oli meretagusel Roomal aga vaid legendaarne tähtsus: seal asus keiser, keda paljud riigi alamad kunagi ei näinud, kuid linna mõju tungis ka nende igapäevaellu, asusid nad siis Londonis või Damaskuses. Need hilisema impeeriumi elanike – Väike-Aasia sõduri, Egiptusest pärit ema, Rooma arhitekti ja Britannias elava ristiusu pühaku – elulood illustreerivad kujukalt Rooma valitsemisala tohutut mitmepalgelisust.

Sada elulugu kogu Rooma impeeriumist

Selles raamatus esitatavad elulood valiti mitmete kriteeriumide põhjal. Nagu pealkiri „Rooma elulood" viitab, on tegemist Rooma kodanikega (kuigi mõne huvitava isiku puhul on selles osas ka mõningaid kahtlusi). Nende elu kohta pidi olema jäänud mõni jälg – mõni monument, ajalooline dokument või müüt –, mis oleks piisav vähemalt osalise pildi saamiseks sellest, kes nad olid. Nende elud pidi olema olnud kas väga erandlikud (ja seetõttu iseenesest huvitavad) või täiesti keskpärased (andes meile võimaluse heita pilk tavaliste roomlaste igapäevaellu). Tulemuseks on lõuend, millele on maalitud viis korda kakskümmend elulugu ning mis ulatub üle kogu Rooma impeeriumi, hõlmates eri ajastuid ja laia geograafilist maa-ala.

Mõned kirjeldatud elud olid õnnelikud ja sündmustevaesed, teised meeleheitlikud, traagilised ja dramaatilised. Valik hõlmab keisreid, orje, armukesi, meelelahutajaid, töölisi, sõdureid ja luuletajaid, mehi ja naisi igast vanusest ja ühiskondlikust seisusest. Erilist tähelepanu on pööratud n-ö „taustategelastele" – inimestele, kes vaid põgusalt ilmuvad „vägevate" ellu ning kes haihtuvad niipea, kui tähelepanu mujale keskendub.

Kümnete põlvkondade mikromaailmad

Enamikku roomlasi ei huvitanud ei õukonnapoliitika ega barbarite riikide vallutamine. Hoopis rohkem muretsesid nad üüri, eemalolevate pereliikmete ja oma ühiskondliku positsiooni pärast. Nad võitlesid valitsuse bürokraatiaga, kaebasid maksude üle, nautisid pidustusi ja perekondlikke tähtpäevi. Et täielikult mõista Roomat ja Rooma impeeriumi, on niisuguste inimeste elulood sama tähtsad kui klassikalistes dokumentides kirjeldatud väepealikute ja kuningate omad. Tänu niisugustele kaasaegsetele vahenditele, nagu epigraafika, arheoloogia ja isikukirjeldus, toomegi käesolevas raamatus teieni nende lood.

Raamatu kuus osa on esitatud kronoloogilises järjekorras. Erilist tähelepanu on pööratud ajajärkudele, mil Rooma läbis parajasti mõnd oma paljudest üleminekuaegadest – kuningriigist vabariigiks, vabariigist keisririigiks või võidukast vallutajast igast küljest rünnatud kolossini. Seega, kui mõned osad hõlmavad sajandeid, võivad teised osad hõlmata vaid aastakümneid. Samuti nõuab hilise impeeriumi suur ulatus ja mitmepalgelisus suurema arvu inimeste elulugude põhjalikumat vaatlemist.

Need sada elulugu Rooma algusaegadest kuni impeeriumi lääneosa lagunemiseni on valitud peegeldamaks seda, mida tähendas olla roomlane. Lambakarjustest keisriteni peegeldavad need kümnete põlvkondade mikromaailmu – põlvkondade, kelle elud ja kogemused tervikuna lõid draama, mis moodustas Vana-Rooma.

Roomlaste elulood
Philip Matyszak ja Joanne Berry
tõlkinud
Ülla Jürviste
304 lk
kõva köide

Suur õunaraamat
Maire Suitsu
268 lk
kõva köide
Õunaraamatu retseptivaramu algab külmroogadega ning jätkub lõunaroogade ja putrude-pannkookidega. Asjaliku kõhutäite järel tulevad magusad ahvatlused – kümned külmad ja kuumad järelroad, enam kui sada magusat küpsetist ja paarkümmend toredat torti. Tagatipuks maiustused ning erineva kangusega joogid. Ubinate hoidistamiseks on pakkuda mitmeid viise. Lisaks tavapärastele moosidele-kompottidele saab juhatust ka õunte hapendamiseks, siidri ja õunaäädika pruulimiseks, õunakile ja õunavõide tegemiseks.

Klassikaline kokaraamat
Enam kui 650 lihtsat nippi ja 400 läbiproovitud retsepti
tõlkinud
Lii Tõnismann
464 lk, kõva köide
Selles mahukas, 400 isuäratava retseptiga kokaraamatus on rohkelt häid nõuandeid põhiliste toiduvalmistamistehnikate omandamiseks. Olgu tegemist maitsva puljongi või kastme valmistamisega, liha või köögivilja puhastamisega, kookide või saiade küpsetamisega – väärt teadmisi leiavad siit nii algajad kui ka vilunud kokad. Raamat on kergesti kasutatav, iga toiduainete rühma juures õpetatakse nende töötlemise põhioskusi, mis on põhjalikult lahti seletatud ja fotodega illustreeritud. Eraldi käsitletakse kala ja mereande, liharoogasid, pastat, küpsetisi ja magustoite ning hoidiseid.

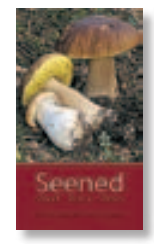

Seened. Tunne, korja, hoidu
Tea von Bonsdorff, Lasse Kosonen
tõlkinud
Katrin Jürgens
208 lk, kõva köide
Seente hulgas leidub palju söödavaid ja mitmeid maitsvaid, mõned on silmale ilusad, terake on tervislikke, näputäis haruldasi ja vaid väike hulk on mürgiseid liike. Seeneraamatuid on saadaval erineva suuruse ja tasemega, nii algajaile kui juba kogenud huvilistele. Enamikus neist kirjeldatakse 50–150 seeneliiki. Käesolevasse raamatusse on mahutatud peaaegu 200 lühikest, sisukat, heade fotode ja kaasaegse infoga liigikirjeldust. Pealkirjale kohaselt on raamat kavandatud seenemetsa kaasa võtmiseks. Raamat on Eesti levikuandmetega täiendanud.

VEINIKURSUS
Andrew Jefford
tõlkinud
Tiina Kanarbik
176 lk, kõva köide
„Veinikursus" sisaldab kahtkümmet praktikumi, et saaksite õppida veinide päritolu, maitseomaduste ja hindamise kriteeriumeid. Kogu raamatut läbivad kasulikud faktikogud, lihtsad maitsevõrdlused ja inimeste arvamused selle kohta, mis neid maailma peamiste veinitüüpide juures enim võlub. Raamat on kirjutatud soojalt, targalt ja sügava armastusega veini vastu. Kui olete kursuse lõpetanud, on teil teadmised veini ostmiseks ja kindlustunne oma maitsemuljete jagamiseks teistega.

Julie & Julia
Eluohtliku kokakunsti aasta
Julie Powell
tõlkinud Karin Riba
280 lk
kõva köide
Julie Powelli elu koosnes igavast tööst ja rutiinsest elust pisikeses New Yorgi korteris. Ühel päeval avastas Julie aga 40 aastat tagasi kirjutatud legendaarse kokaraamatu „Prantsuse kokakunsti valdamine". Ja nii sündis projekt, mis muutis kogu Julie elu. Nimelt otsustas ta ühe aasta jooksul valmistada kõik road sellest kokaraamatust – kokku 524 toitu, tomatitäidisega omletist homaarideni, prantsusepärasest kartulisupist mahlase biifsteegini. Suure vaevaga, vigadest ja eksimustest õppides tuli ta sellega ka toime ning kirjutas siis oma kogemustest meeleoluka, huumoriga vürtsitatud tõsielul põhineva raamatu.

1001 ajaloolist paika, mida elu jooksul peab nägema
Richard Cavendish
tõlkinud
Heino Pedusaar
960 lk
kõva köide
UNESCO-ga koostöös valminud põhjalik raamat on mõtteline järg populaarsele raamatule „1001 looduse imet, mida elu jooksul peab nägema" ning pakub ulatusliku ülevaate tuntud ajaloolistest paikadest. Lugeja viiakse põnevale rännakule mööda maailma, et tutvustada selliseid iidse pärandi hulka kuuluvaid rajatisi nagu Suur Hiina müür, Nutumüür Jeruusalemmas ja Orvieto katedraal Itaalias. Esindatud on ka tähelepanuväärsed valitsejate residentsid alates Versailles'st kuni Valge Majani. Kogu seda geograafiliselt liigendatud teavet illustreerib enam kui 800 vapustavat fotot.

Kodu renoveerimine
tõlkinud
Georg Samuel
600 lk
pehme köide
See mahukas, praktiline remondi käsiraamat sisaldab rikkalikult spetsialistide nõuandeid, asjalikku ehitusalast teavet ja rohkem kui 300 üksikasjalikku kavandit maja või korteri kõikide ruumide remontimiseks või ümberkujundamiseks. Raamat hõlmab peatükke alates renoveerimistööde kavandamisest ja lõpetades kõikvõimalike remonttööde üksikasjalike kirjeldustega. Eraldi peatükkides kirjeldatakse puu-, toru- ja elektritöid ning rohkelt on teavet erinevate tööriistade, töövõtete ja materjalide kohta.

Müütilised olendid
Tony Allan
tõlkinud
Allan Eichenbaum
256 lk
kõva köide
Aegade algusest peale on fantastilised olendid inimeste meeli köitnud. Vaimustavate illustratsioonide ja ohtrate lummavate lugudega raamat „Müütilised olendid" heidab neile hämaratele tegelastele valgust, näidates neid kogu nende ilus ja inetuses. Esindatud on antiikmütoloogia koletised ja hübriidloomad, hiiglaslikud maod ja lohed, Skandinaavia trollid ning Põhja-Ameerika tabamatud kannibalid, kujumuutjad ja ahvinimesed.

Eesti keele seletav sõnaraamat – abimees keelerikkuse avastajale

MARGIT LANGEMETS

Äsja ilmunud kuueköiteline oranžis kuues „Eesti keele seletav sõnaraamat" on põhjalik, kogu eesti kirjakeelt hõlmav sõnaraamat. See on alates 1988. aastast kahekümne aasta jooksul 26 vihikuna ilmunud „Eesti kirjakeele seletussõnaraamatu" (1988–2007) teine, täiendatud ja parandatud trükk. Sõnaraamat on eesti kirjakeele kõige suurem varamu, sisaldades ligi 150 000 märksõna. Oma tüübilt on sõnaraamat kirjeldav, mitte normiv.

Umbes 4000 uut märksõna

Võrreldes 1. trükiga on sõnaraamatut täiendatud umbes 4000 uue märksõnaga ning paljude uute tähendustega. Korrastatud on üldist esitust. Üldiselt järgib „Eesti keele seletav sõnaraamat" 1. trüki põhimõtet kajastada eeskätt tänapäeva sõnavara põhiosa selle eri kasutusaladel, nii ilukirjanduses kui ka tarbetekstides, aga ka oskuskeeles.

2. trükis vajasid muutmist nii ideoloogilise värvinguga märksõnad, seletused ja näitelaused kui ka sisu poolest aegunud näitelaused. Eemaldatud on äärmiselt vähe märksõnu, näiteks nõukogude ajal käibel olnud *algorg*. Samas on paljudele sõnadele aja jooksul lisandunud uusi tähendusi või kasutusi, nt *aken* infonduses tähenduses „andmeesituse osa arvutiekraanil, kuva osa", samuti on leksikat, mis on läbi teinud tähendusnihke.

Kõige rohkem on uusi infotehnoloogia ja majanduse valdkonna sõnu (mõlemaid üle 200, näiteks *e-post*, *pangakaart*). Palju on ka meditsiinisõnu (umbes sada, näiteks *anoreksia, kontratseptiiv, paanikahäire* jt). Juura, tehnika, botaanika ja kokanduse sõnu on igaüht umbes kuuekümne piires (näiteks *abieluvaraleping, puiduhakkur, flamingolill, kamambäär, espresso*).

Paljud uued üldkeele sõnad kirjeldavad uuema aja eluolu (näiteks *spaa, kaalujälgija, katseklaasilaps, m-makse, pankrotimeister*). Umbkaudu sama uute sõnade määr on üsna levinud, kui vaadata muude keelte sõnaraamatute eri väljaandeid, inglise „Longman Dictionary of Contemporary English" sisaldab näiteks 3000 uut sõna. Erinevalt eesti sõnaraamatust, kus uued sõnad on liidetud märksõnastikku, on Longmanis uute sõnade artiklid ära toodud omaette lisaosana, mis annab keeleuurijale kogu uue materjali ühekorraga ette. See võimalus on antud ka eesti keelehuvilisele – uued sõnad on ülevaatlikkuse mõttes esitatud ka omaette loendina sõnaraamatu lõpus.

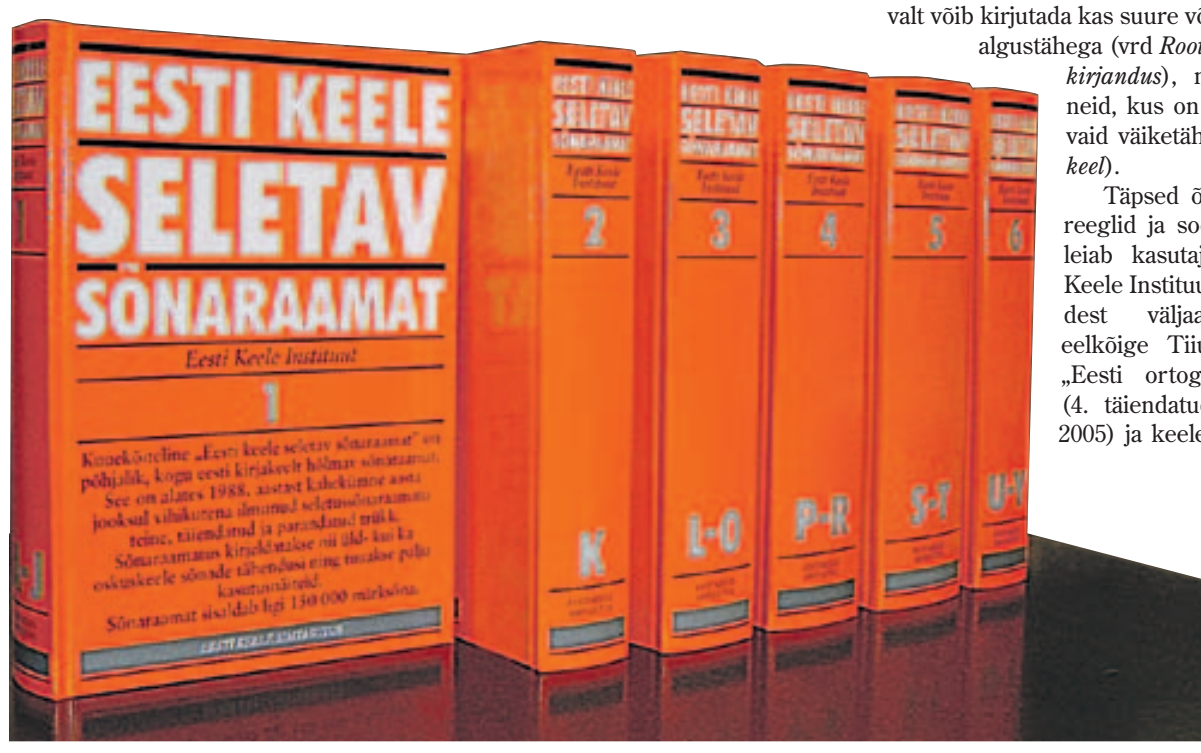

Muutused ortograafias või grammatikas

Väiksema osa moodustavad muutused ortograafias või grammatikas. Näiteks on 2. trükis tehtud muudatusi algustäheortograafias, mis seletussõnaraamatu ilmumise aja jooksul on põhjalikult muutunud. Üldine suundumus on sinnapoole, et enamasti on lubatud esisuurtäht (näiteks *Rootsi laud*), samas on palju ka neid juhte, kus sisust lähtuvalt võib kirjutada kas suure või väikse algustähega (vrd *Rootsi/rootsi kirjandus*), nagu ka neid, kus on lubatud vaid väiketäht (*rootsi keel*).

Täpsed õigekirjareeglid ja soovitused leiab kasutaja Eesti Keele Instituudi muudest väljaannetest, eelkõige Tiiu Erelti „Eesti ortograafiast" (4. täiendatud trükk 2005) ja keelenõu kogumikest „Keelenõuanne soovitab", samuti õigekeelsussõnaraamatust. Võrreldes 1. trükiga on toimunud muutusi ka grammatikas, näiteks on eesti keelele omane esimese silbi rõhk muutnud mõne võõrsõna käänamist (*jogurt, mustang*).

Kes on raamatu teinud

Sõnaraamatu 1. trükk on koostatud Eesti Keele Instituudis (endise nimega Keele ja Kirjanduse Instituut) peamiselt eesti kirjakeele arhiivi põhjal, alates 1990. aastate algupoolest on kasutatud elektroonilisi tekstikogusid. 2. trükki on koostatud ja toimetatud Eesti Keele Instituudi veebipõhises sõnastikusüsteemis EELex.

Sõnaraamatu valmimisele on aegade jooksul kaasa aidanud väga palju inimesi, toon siinjuures ära vaid kummagi teose (pea)toimetajad. Sõnaraamatu 1. trükil on olnud kuus peatoimetajat: Rudolf Karelson, Erich Raiet, Valve Kullus (Põlma), Mai Tiits, Tiia Valdre ja Leidi Veskis. 2. trüki käsikirja on täiendanud ja toimetanud Margit Langemets, Mai Tiits, Tiia Valdre, Leidi Veskis, Ülle Viks ja Piret Voll.

Eesti keele seletav sõnaraamat I–VI
5169 lk
kõva köide

ilmunud

Demokraatia mustrid: valitsemisvormid ja nende toimimine 36 riigis
Arend Lijphart
tõlkinud Hille Saluäär ja Antenna Translations OÜ
333 lk, pehme köide

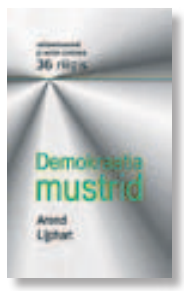

Arend Lijphart on San Diegos asuva California Ülikooli politoloogiaprofessor ja üle kahekümne raamatu autor või toimetaja.

Kuulsa *Democracies* uuendatud ja laiendatud väljaandes esitab ta maailma demokraatlike institutsioonide senisest avarama ja sügavama analüüsi. Vaadeldes 36 riiki, teeb Lijphart tähtsaid ja ootamatuid järeldusi selle kohta, mis liiki demokraatia toimib kõige paremini. Valitsuste, parlamentide, erakondade, valimissüsteemide, ülemkohtute ja käesolevas väljaandes esmakordselt ka huvirühmade ja keskpankade võrdluse teel näitab Lijphart, et mida leppelisem on demokraatia, seda „hoolivam ja südamlikum" on ta paljude küsimuste lahendamisel. Lijpharti tulemused on kaugeleulatuva tähtsusega mitte üksnes oma esimest demokraatlikku põhiseadust koostavate riikide, vaid ka praktilisi reformilahendusi otsivate väljakujunenud demokraatiate jaoks. Raamat ilmus Riigikogu Kantselei ja Eesti Rahvusraamatukogu koostööna.

Ilmusid Rahvusraamatukogu uuenenud toimetised

MIHKEL VOLT
Eesti Rahvusraamatukogu teadus- ja arenduskeskuse juhataja

Eesti Rahvusraamatukogu toimetiste eelretsenseeritud seeria areneb kahes suunas. Kui mullu ilmus allseeria *Raamat ja aeg* esimene kogumik *Ajalookirjutaja aeg*, siis nüüd on hea meel teatada allseeria *Informatsioon ja ühiskond* esimesest kogumikust *Teenuse kvaliteet – raamatukogutöö tulemuslikkuse näitaja*.

Ajalookirjutaja aeg

Piret Lotmani koostatud väljaanne keskendub valdavalt varauusaegsete ajalootekstide autorite kultuurilisele ja sotsiaalsele taustale ning kirjutamismotiividele. Kogumiku juhatab sisse Marek Tamme analüütiline ülevaade ajakategooria tähendusest ja tähtsusest historiograafias. Tiina Kala heidab Tallinna raehärra Hans Rotgersi reformatsioonieelseist aastaist pärinevate märkmete põhjal pilgu linlaste elule. Janet Laidla vaatleb 1701. aastal ingliskeelsete erakirjadena avaldatud Liivimaa ajalugu. Lea Kõiv analüüsib Tallinna rae ja linnavaimulike vastasseisu kajastavaid allikaid. Kristiina Savin avab Johannes Schefferuse teose *Memorabilium Sueticae gentis exemplorum liber singularis* (1671) kultuurikonteksti.

Aivar Põldvee artikkel *Lihtsate eestlaste ebausukombed ja Johann Wolfgang Boecleri tagasitulek. Lisandusi kiriku, kirjanduse ja kommete ajaloole* on kogumiku kaalukaim ning kummutab ühe Eesti ajalootraditsiooni ammuse väärväite kajastades uudsest aspektist 17. sajandi teise poole konfessionaalset suhtevõrgustikku. Piret Lotman püüab leida Thomas Hiärne ajalookirjutuse motiive ja tagamaid. Sirje Lusmägi artikli *Fr. K. Gadebuschi raamatukogust ja autori täiendustega Liivimaa biblioteegist* aineseks on autori käsikirjalised märkmed.

Teenuse kvaliteet – raamatukogutöö tulemuslikkuse näitaja

Anne Veinbergi koostatud artiklikogumiku fookuses on raamatukogude kui avaliku teenuse osutajate hindamine ning teenuse efektiivsus ja kvaliteedi mõõtmine.

TÜ Pärnu Kolledži dotsent Heli Tooman mõtestab teeninduskultuuri olemust ning käsitleb teenindusühiskonna väärtusi ja kvaliteeti toetava teeninduskultuuri loomist-hoidmist raamatukogudes. Tallinna Ülikooli professor Aira Lepik vaatleb raamatukoguteenuse kvaliteedi hindamise kontseptuaalset raamistikku ning kontseptsioonide rakendamise kogemusi. Anne Veinberg kirjeldab Rahvusraamatukogus teenuse kvaliteedi mõõtmiseks kasutatud metoodikat, teostatud uuringu tulemusi ja rakendusi. Tiit Valner annab ülevaate TTÜ Raamatukogus korraldatud kvaliteediuuringust, üliõpilaste ootustest ja hinnangutest teenusele, Olga Einasto käsitleb Tartu Ülikooli Raamatukogus teenuse kvaliteedi monitooringuks loodud hindamismudelit.

Soome kogemust esindab Päivi Kytömäki, kes kirjutab nii Oulu Ülikooli raamatukogu teenuse kvaliteedi uuringust kui ka Soome raamatukogude ühisuuringust. Margit Jõgi ja Kate-Riin Kont vaevad oma artiklis statistika ja lugejaküsitluse tulemuste sünteesimise võimalusi, millega oleks võimalik saada täpsemat informatsiooni raamatukoguteenuse kvaliteedist ja raamatukogu ressursside mõjust teenindusele. Konrad Kikas ja Peep Miidla esitavad ülevaate Eesti keskraamatukogude efektiivsuse mõõtmisest.

Ajalookirjutaja aeg
koostanud Piret Lotman
resümeed tõlkinud Irina Petrova, Rod Bradbury
247 lk, pehme köide

Teenuse kvaliteet – raamatukogutöö tulemuslikkuse näitaja
koostanud Anne Veinberg
tõlkinud Kadri Aavik
272 lk, pehme köide

Ööbikuoru salajane ja lõbus elu

GRETHE RÕÕM
raamatu autor

Mis juhtub siis, kui asjad sinu kodust kaovad üksteise järel kolimisauto kasti ning ees ootab sõit uude koju? See uus kodu asub tillukeses kollases majas Ööbikuoru veerel. Teate ju küll Ööbikuorgu Võrumaal, Rõuge külje all? Seal on imeilus. Ometi ei tunne valgepäine Emil ja tema suur õde Sandra kolimisest erilist vaimustust. Sest sõbrad jäävad ju maha.

Ent kolimine võib ka olla täitsa lõbus! Eriti kui selgub, et Ööbikuorus elavad lohed. Nende hulgas lohe Lembit. Maailma kõige väiksem suure südamega lohe, kes maandub kolimispäeval kogemata Emili ja Sandra uue kodu tiigis...

„Pahandus Ööbikuorus" on lohe Lembitu lugude sarja esimene raamat.

Ööbikuorus elavad lohed. Nende hulgas lohe Lembit. Maailma kõige väiksem suure südamega lohe.

KRISTI TUHKRU-TAMME JOONISTUS RAAMATUST

Lohe Lembit ja Ööbikuorg

Eks ma olen erapoolik, kui ütlen, et lohe Lembit on üks armas väikeste kriuksudega sell. Sooja südamega ja hakkamist täis. Ma ju ise kirjutasin tema lood üles. Kirjutan praegugi, sest lugudega on ikka nii, et hakkad kirjutama üht ja juba tiirutab peas uue loo idee.

Lohe Lembit tuli me perre esiti õhtujuttudes. Kui oled värskelt hakanud lasteaialapseks, nagu juhtus mõni aasta tagasi meie pojaga, siis on tore kuulda, et teised, isegi lohed, käivad lasteaias. Mängivad, söövad ja magavad seal, kuni vanemad on tööl. Ja kui mõnus on teada, et lasteaed pole mingi üliväga tõsine koht! Hoopis sõpru ja nalja leiab sealt. Nii sai pojaraas endale lasteaeda kaasa jutud pisikesest lohe Lembitust, loheema Heleenest ja lohepapa Peetrist, kes elavad oma loheelu meie kodust kiviviske kaugusel Ööbikuorus.

Ega me ole alati loheoru külje all elanud. Mitte väga ammu aega tagasi käisime kord oma pisikese perega rattamatkal. Pidime tiirutama Võru ümbruses, aga nagu meiega ikka juhtub, keerasime paaris kohas valesti ning leidsime end Rõugest. Üsna meie praeguse kodu lähedal kihutas valge nässu hirmsalt huilates üle kõrrepõllu ning jäi rõõmsalt hammustades mehe säärde rippuma. Soe ja sõbralik suhe Rõugega oli alanud.

Valge nässu

Seejärel piisas paarist käigust Ööbikuorgu, kui oli selge, et see sügav, võõraste silmade eest mõnusalt kaitstud kuru on lohede kodu. Lembitu, tema pere ja paljude teiste lohede kodu. Elavad seal rahulikult oma loheelu ning inimestega suurt kokku ei puutu. Kuni pisike lohe Lembit teeb saatusliku hüppe.

Aga see valge nässu, muide, käib meil nüüd külas. Õigupoolest küll meie koeradaamidel Sannal ja Ubal, aga ühtlasi on ta meid arvanud oma hammustatavate nimekirjast välja. Puhas õnn, eks.

Kirjutamine on mõnus

Lohe Lembitu raamatuis on palju lugusid. Ükski neist pole otse elust maha kirjutatud, aga mõnda on meie perest ka. Ei saa ju jätta üles tähendamata lugu sellest, kuidas isu kõrgust hüpata on nii suur, et kehutab kõrgushüppelati asemel kasutama kas või kummipaela. Ja mis juhtub siis, kui kumm enam ei veni? Muidugi, see tõmbab endaga postid kaasa nii, et kui juhtud olema neile liiga lähedal, kopsavad need kabedalt vastu pead. Ai!

Nõnda siis lood kogunesid. Kuni ühel päeval istusin arvuti taha ja avastasin oma suureks üllatuseks, et raamatu kirjutamine on ÜTLEMATA mõnus! Neid asju, mida elus suure lusti ning õnnetundega teed, polegi ju teab kui palju.

Sestap ma naudin kirjutamist. Nagu lohe Lembitu lugudele illustratsioonid teinud Kristi Tuhkru-Tamm naudib joonistamist. Vahvad ja vallatust täis pildid on justkui täpikesed i-tähe peal. Õigem oleks ehk öelda ä-tähe peal. Sest neid täppe on kohe mitu: Lohe Lembitu raamat oleks palju vaesem, kui seda poleks suure hoole ja tähelepanuga toimetanud Esta Härm ning kujundanud soojaks, südamlikuks ja humoorikaks Külli Kuusik.

Lohe Lembitu lood on muhe lugemine nii lastele kui ka täiskasvanuile, kes ei võta reaalsust ülearu tõsiselt.

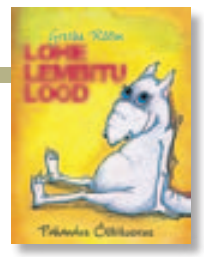

Lohe Lembitu lood
Grethe Rõõm
124 lk
kõva köide

Pühendusega kokteilid

AIVAR HANSON

Mis tuleb teil esimesena silmade ette, kui kuulete sõna „kokteil"? Jäätükkide vahel kihisev džinn toonikuga, viin apelsinimahlaga... Nii üksluine ongi meie arusaamine kokteilidest.

Aga alkoholivaba kokteil? Sellega ei seostu üldse mitte midagi!

Ometi on meie *barman*id maailmatasemel. Ilma naljata! Maailmameistreid on meil rohkem kui üks. Kõige suurem auhinnakapp on tõenäoliselt Helger Aaval, kelle lemmikteema ongi alkoholivabad kokteilid. Uusi retsepte töötab ta välja mitte jookidele, vaid hoopis nende joojatele mõeldes.

Kuidas see siis käib? Helger vaatab sulle tähelepanelikult otsa. Esitab mõned küsimused maitse-eelistuste kohta. Sehkendab siis natuke leti taga kõigega, mis sealt on võtta. Ja natukese aja pärast tõstab su ette letile joogi, mis on inspireeritud sinust endast. Nii lihtsalt see käibki.

Esimene raamatujagu kokteile koos retseptide ja kommentaaridega on nüüd valmis, tehtud rohkem ja vähem tuntud Eesti inimestele. Jooke on siin kergest janukustutajast tõhusa magustoiduni. Ning kõiki neid ühendab omavahel üks asi – mitte keegi nn inspiratsiooniallikatest ei öelnud, et tehtud jook talle ei maitse.

Tegelikult on ka kõikide jookide sees üks ühine komponent – suhkur. See ei ole nii juhuslikult, sest vanim teadaolev kokteili seletus kõlab et „ kokteili moodustab mistahes kange alkohol, tasakaalustatud suhkru, vee ja bitteritega". Sarnaselt erinevatele jookidele, on ka suhkrute maailm saanud aja jooksul olulist täiendust.

Helgerit võib julgelt nimetada joogikunstnikuks. Hetkegi kõhklemata segab ta omavahel kõige ootamatumaid komponente, ka joogisegu maitse võib olla ootamatu. Kuid kindlasti on see hea. Kuidas on see võimalik? „Tegelikult sobivad segamiseks ükskõik millised joogid. Küsimus on vaid tasakaalus, see tähendab, et millises proportsioonis on need omavahel," avaldab Helger heade joogisegude valmistamise üllatavalt lihtsa saladuse. Ja tunnistab, et talle on iga uue kokteili väljamõtlemise juures kõige raskem sobiva nime leidmine!

Selle raamatu ettevalmistamise jooksul muutus paljude inimeste arusaam jookidest. Leidke raamatu retseptide seast endale kõige huvitavam ja proovige järele. Lubame, et sellest alates hakkab ka teie maailm muutuma.

Kokteilid pühendusega
Helger Aava
128 lk
kõva köide

ilmunud

Pojeng
Sulev Savisaar
sari „Aia ehe"
228 lk
kõva köide
Pojeng on väga paljude lemmiklill ja tõeline aia ehe. Paljud lugejad ootasid raamatu ilmumist juba kevadel. Aasta algul jõudis aga Sulev Savisaareni mitmesugust värsket infot pojengimaailmast, mida ta ei mallanud kaante vahele lisamata jätta. Veel enam – kevadel puhkes õide kaks esimest Eesti oma sorti!

Pojengide jagamise ja ümberistutamise parim aeg on sügisel, augusti lõpust oktoobri keskpaigani.

Toitvad ja tervislikud kõrvitsaroad
Pille Enden
116 lk
kõva köide
Sametpehme supp, krõmpsuv värske salat, vürtsikas ahjuroog, suussulav magustoit... Kõike seda ja palju muud maitsvat saab kõrvitsatest valmistada. Kõrvitsaliste mitmepalgeline seltskond pakub toiduvalmistamiseks rohkeid võimalusi ja mitmekülgsust ning vähetähtis pole ka tervislikkus. Kõrvitsaraamatust leiate ligi 50 retsepti erinevatest tali- ja suvikõrvitsate liikidest ja sortidest: rullkõrvitsast ehk kabatšokist, taldrikkõrvitsast ehk patissonist ja harilikust kõrvitsast.

Ristsõnakogumik Taip 3
100 lk
pehme köide
Ristsõnakogumik Taip 3 sisaldab raskete ristsõnade meistri Tiit Kervese uusi ristsõnu ja mälumänge 96 leheküljel. Ristsõnade teemad on mitmekesised, need sisaldavad ohtralt kultuuri- ja vaimumaailma, geograafiat, poliitikat, variat jne. Peaauhind on 2000 krooni, lisaks Ristiku raamatuid ja ristsõnade tellimusi.

Rahvuskala räim
Tiina Lebane
116 lk
kõva köide
Millal sa viimati räime sõid? Ja kas ikka tead, et enam kui kaks aastat on räim ametlikult meie rahvuskala? Saa ka sina selle soodsa hinna ja erakordselt suure toiteväärtusega kalaga sõbraks. Raamatusse kogutud retseptide järgi on räime lihtne valmistada nii argiroaks kui ka pidutoiduks. Selle väikese hõbedase kala ainulaadsus peitubki valmistusviiside rohkuses: keeda, küpseta, prae, grilli, marineeri, suitsuta! Pealegi maitseb räim ühtviisi hästi nii külmalt kui kuumalt. Lisaks leiad eraldi osana ka räime suuremale sugulasele, heeringale pühendatud retseptid.

ilmumas

100 suppi, paja- ja vormirooga 2
Angeelika Kang,
Lia Virkus,
Pille Enden
264 lk, kõva köide
ilmub oktoobri alguses
Pole midagi mõnusamat kui pliidilt tulnud kuum supp või pajaroog või äsja ahjust võetud mahlane vormiroog, eriti tubasel sügistalvisel ajal.

Aastaid tagasi ilmunud ja kohe lugejate poolehoiu võitnud raamat „100 suppi, paja- ja vormirooga" on nüüd saanud järje. Kel vana kogumiku toidud läbi katsetatud, võiks proovida äsja kaante vahele köidetud 120 retsepti. Autorite värskeid lemmikuid ilmestavad fotograaf Jaan Heinmaa isuäratavad pildid.

Kodused toidud prantsuse moodi
Anne Labrosse
komplektis 5 vihikut
+ kõvade kaantega vutlar
ilmub oktoobri keskel
Raamatu autor, aastaid Eestis elanud prantslanna, näitab, et ka piiratud eelarvega saab toituda maitsvalt ja tervislikult. Siin perele toitu valmistanuna oskab ta hinnata meie kohalikku toorainet ja võimalusi, julgustades kõike ise tegema: kastmeid ja marinaade, puljongeid ja õlisegusid, hoidiseid ja maiustusi. Kõik see võimaldab jätta kallid säilitusaineid täis purgid ja pudelid poeriiulitele ning saada hakkama kokkuhoidlikumalt. Kõikides toitudes püüab ta kasutada võimalikult palju eestimaiseid ande ja võimalikult vähe imporditut.

Kõik retseptid on jagatud viide lihtsalt ja mugavalt käsitsetavasse vihikusse: supid ja eelroad, kala ja köögiviljad, liha, saiad-leivad ja hoidised, koogid ja magustoidud. Lisaks retseptidele on raamatus nippe ja õpetusi ning palju illustreerivaid fotosid.

Tiramisu
Angeelika Kang
86 lk
kõva köide
ilmub oktoobri lõpus
Tiramisu retsepte on sadu. Selle imelise itaalia hõrgutise nime kandvast raamatust leiab maiasmokk 35 erinevat, nii klassikalist kui ka täiesti ootamatute maitsekombinatsioonidega tiramisu retsepti. Valikus on nii tooreste munadega kui ka läbikuumutatud munakollastega variante, samuti on raamatu lõpus üllatuseks viis soolast tiramisut selleks puhuks, kui süda läheb juba vesiseks...

Teoorias jagub õpetusi läbikuumutatud munakollasevahuga kreemi valmistamiseks, samuti isetehtud biskviidi ja Savoiardi küpsiste valmistamiseks.

Süda Itaaliast
Kristin Aavakivi
208 lk
kõva köide
ilmub oktoobri keskel
Kristin Aavakivi on esimene eestlane, kellele on siirdatud süda. „Minu lugu: süda Itaaliast" pole pelgalt meditsiiniliste protseduuride lugu. See on hämmastav lugu noore naise teekonnast, mille käigus ta oli sunnitud sügavalt endasse vaatama ja küsima elu mõtte järele. See on lugu ka kõigist neist inimestest, kes Kristinit tema elu dramaatilistel hetkedel on saatnud. Lugu piiride- ja rahvusteülesest koostööst, inimlikkusest ja soojusest. Ja lõpuks, see on Kristini tänu suurima kingituse eest, mida elu võib pakkuda.

ilmumas

Kosmiline energia

Anne Jirsch
tõlkinud Eve Rütel
kujundanud Margit Randmäe
280 lk
pehme köide

Selgeltnägija ja meedium Anne Jirsch õpetab oma raamatus „Kosmiline energia", kuidas rakendada universumist pärit rikkumatut ja ehedat väge ja luua omale elu, mida väärid. Anne näitab, kuidas kasutada positiivset energiat, et tõmmata oma ellu armastus, hea tervis, jõukus ja õnn. Autori erilised töövahendid ja tehnikad aitavad sul üles leida omaenda sisemise energia ning ühenduda ümbritseva universaalse energiaga.

Mustlasplikad

Ketlin Priilinn
sari „Tänapäeva noorsooromaan" sarja kujundanud Evelin Kasikov
136 lk , pehme köide lakkadega

Kolm õde sõidavad elus esmakordselt ilma vanemateta reisile. Esialgsete ilusate plaanide kiuste tabab tüdrukuid seal üks äpardus teise järel. „Mustlasplikad" räägib suurlinnast läbi 13-aastase tüdruku silmade, üllatustest ja avastustest, veidi ka hirmudest ja nendega võitlemisest, eelkõige aga sellest, kuidas rahuliku meele säilitamine ja julge pealehakkamine suudavad tihti päästa ka kõige keerukamatest olukordadest.

Baarimula

Doug Hanks
tõlkinud Mall Põial
kujundanud Helen Unt
200 lk
pehme köide

Baarimula on intelligentne vestlus, mis on samal ajal piisavalt lihtne, et sujuda ka pärast kolme õlut. Baarimula haarab eluliselt tähtsate teemade kogu spektri – sport, söök, muusika, seks jne –, olles nii ideaalseks täienduseks teemadele, millest räägivad kokkutulnud sõbrad, kolleegid või võhivõõrad, kel on pisut aega ja hulgaliselt arvamusi, mida vahetada. Kummast teie oleksite nõus igaveseks loobuma: juustust või šokolaadist?

Ulavere

Aimée Beekman
kujundanud Evelin Kasikov
200 lk
kõva köide

Aimée Beekmani romaan vaatleb ja analüüsib meie varakapitalistlikku ühiskonda ühe pereringi näitel. See on meie elu siin Eestis 1990. aastate lõpus – 2000. alguses, kus tänases ja homses elamist mõjutavad varjud minevikust.

Meil on võimalik osa saada ühe noore naise, ühe mitte nii väga noore mehe, nende laste ja hõimkondlaste elust, aga nagu päris eluski, ei saa me vastuseid. Kas omada saab ilma kohustusteta? Kas kuulumine kuhugi tähendab reeglite absoluutset aktsepteerimist? Kus on piir „oma ruumi" ja salatsemise vahel?

Sõdalaste aeg

Maret Nukke
tõlkija, Tallinna Ülikooli Aasia kultuuriloo lektor

Õsaka kindlus, mille alistamisega 1615. aastal viis Tokugawa Ieyasu lõpule Jaapani ühendamise. Foto Maret Nukke

Jaapan on Ida-Aasia kultuuriruumis piirkond, mis oma selgelt eristuvate iseärasuste tõttu on paelunud paljusid eesti lugejaid ning seetõttu on iseäranis viimasel aastakümnel Eestis ilmunud küllalt arvukalt raamatuid, mis käsitlevad üldisemalt Jaapani kultuuri ja ajalugu.

700 aastat tormilisi muutusi

Käesolev William Deali monograafia „Keskaeg ja uusaeg Jaapanis" on erandlik selle poolest, et see teos avab põhjalikumalt ühe Jaapani ajaloos selgelt piiritletud perioodi kultuuritausta. See on vastuoluline aeg Jaapanis, mis algab sõdalaste klassi esilekerkimisega Kamakura ajajärgul (1185–1333) ning lõpeb nende muutumisega sõjapraktikast kaugeks jäänud nn tatami-sõdalasteks ja võimu üleandmisega keisrile Edo ajajärgu (1615–1868) lõpus.

See ligikaudu 700 aastat hõlmav periood oli tulvil tormilisi muutusi Jaapani võimustruktuurides, aga ka lihtsate inimeste elus. Sellesse vahemikku jääb nn Sõdivate Riikide ajastu (1467–1568), mil kogu Jaapan oli killustunud omavahel sõjajalal olevateks klannideks. Siis rajati enamus suurtest kindlustest, mille ümber tekkisid turulinnakud, hoogustus kauplemine Jaapani kaugete provintside vahel ja algas linnastumine.

Jaapani ühendamisele 1615. aastal järgnes umbes 250-aastane rahuperiood, mil valitsevaks klassiks olnud sõdalased kaotasid järkjärgult oma juhtiva positsiooni ühiskonnas ja nende asemele astusid kaupmehed, kes ametlikus neokonfutsianistlikus hierarhias olid küll kõige madalamal positsioonil, kuid pikkamööda hakkasid nad tooni andma nii majanduselus kui ka kujundama üldist maitset kirjanduses ja kultuuris laiemalt.

Sõdalastest said nüüd rahuaja ametnikud, kes tegelesid vabal ajal filosoofia ja eetikaga ning harjutasid sõjakunste vaid *shōgun*'i õukonna tseremooniatel üles astumiseks. Nendest olid nüüd saanud uusaja Jaapani ühiskonna moraali- ja eetikajüngrid, kelle ideedest lähtusid madalamad klassid, ent samas moodustus vastuokslikult just neist šogunaadile oma kombelõtvusega peavalu valmistanud lõbustuskvartalite põhiklientuur.

Rohkelt põnevaid detaile

William Deali raamat pakub rohkelt huvitavaid detaile keskaja ja uusaja ühiskonnakihtide eluolu kohta. Nii näiteks saame teada, et needsamad sõdalased, kelle elu keskajal keerles vaid strateegilise tähtsusega liitude loomise ja järjekordseks lahinguks valmistumise ümber, pidid uusajal *shōgun*'i õukonnas viibides olema mingitud nägudega. Need aga, kes olid kaotanud teenistuse oma isanda juures (*rōnin*'id), olid sunnitud leiba teenima käsitöölistena või hakkama hoopiski maanteeröövliteks. Sarnasel viisil on raamatu autoril läinud korda pikkida teksti sisse huvitavaid üksikasju, mis ilmestavad ka teiste antud perioodi ühiskonna klasside eluolu.

Enamasti keskenduvad Jaapani keskaega ja uusaega käsitlevad teosed peamiselt vaid sõdalaste klassi käekäigu kirjeldamisele, kuid käesoleva raamatu väärtuseks pean seda, et see puudutab antud aja erinevaid eluvaldkondi.

Raamat on jagatud kaheteistkümneks peatükiks, milles käsitletakse ühiskonda ja sõjaajalugu, majandust, religiooni, kirjandust, teatrit, kunsti, aga ka tolleaegsete inimeste argielu eri aspekte, mis tavaliselt jäävad ajalooraamatutes piisava tähelepanuta. Nii pakub W. Deali monograafia ülevaadet Jaapani keskaja ja uusaja inimeste eluolust, nende suhtumisest abielusidemetesse ja lastekasvatusse, riietumis- ja söömistavadest, eluasemete sisustusest, aga ka näiteks tollal populaarsetest ajaviidetest, sportmängudest ning pidustustest.

Asjatundlik religioonikäsitlus

Raamatu autor William Deal on Case Western Reserve Ülikooli religiooniajaloo professor, ent on varem samas ülikoolis õpetanud Aasia kultuurilugu ning kirjutanud kümneid artikleid Jaapani religioonide teemal. Seega on ootuspärane, et ta on vastavalt Jaapanis omaks võetud tavale käsitlenud eraldi peatükkides religioone (šintoismi, budismi ja kristlust) ning maailmavaateid ja teadust, sest viimased on sageli seotud hoopiski neokonfutsianistlike õpetustega.

Erinevad peatükid keskenduvad küll kindlale valdkonnale, mida neis põhjalikumalt käsitletakse, kuid samas on autoril õnnestunud siduda kogu esitatud teavet viidetega teistele peatükkidele, mis hõlbustab konkreetse teema kohta ammendava informatsiooni kättesaamist. Pealegi on iga peatüki lõpus esitatud antud teemaga seotud kirjanduse nimistud, mis abistavad lugejat, kes soovib mõnd teemat edasi uurida ja tutvuda üksikasjalikumate allikatega.

Käesoleval raamatul on mitmeid plusse, mis seab selle esirinda sarnaste monograafiate ees. Nii näiteks on raamatusse lisatud kaarte antud ajastu klannide, provintside ja postijaamadega; samuti aitavad keisrikoja hierarhiat ja šogunaatide struktuuri paremini visualiseerida mitmed tabelid ja kronoloogiad. Raamatu eriline väärtus on ka see, et ehkki seda võib lugeda otsast lõpuni kui tervikteost, on see samas üles ehitatud teatmeteosele sarnaselt, nii et erinevate peatükkide ja isikuregistriga on võimalik tutvuda ka eraldi, ilma et kaoks terviklik pilt käsitletud ajajärgust.

Autor on põiminud teksti sisse piisaval hulgal vastavat ajalooperioodi valgustavat üldist teavet ning seetõttu on üsna lihtne ka vaid raamatu mõnda peatükki sirvides saada ülevaade keskaja ja uusaja Jaapanit mõjutanud sündmustest. Nii on näiteks kunsti käsitleva peatüki erinevate ajajärkude sissejuhatavas osas kirjeldatud vastava perioodi tähstamaid ajaloosündmusi ning eri kunstikoolkondade alt leiame ka üksikute kunstnike loomingu käsitluse, mis on omakorda kompaktsemalt esitatud raamatu alguses olevas isikute biograafilises registris.

Keskaeg ja uusaeg Jaapanis

William E. Deal
tõlkinud Maret Nukke
kujundanud Dan Mikkin
710 lk
kõva köide

Kogu maailma arhitektuuri leksikon

Emily Cole'i paljude kaasautorite abiga koostatud „Väike arhitektuurileksikon" ei ole tegelikult siiski silmapaistvalt väike raamat ei mahu ega haarde poolest: umbes 350 leheküljel on kokku võetud maailma arhitektuuri ajalugu aegade algusest kuni umbes 17. sajandi lõpuni või 18. alguseni. Ent ainult sellele kirjeldusele vastavaid hoopis mahukamaid (siit ka „väike" pealkirjas) leksikone on teisigi.

Raamatu suurim väärtus omataoliste seas peitub ilmselt selle esimeses kolmandikus, kus juttu meie jaoks eksootilisemate kultuuride arhitektuuripärandist. Sest kes meist poleks kuulnud dooria ja joonia sammastest, Colosseumist või gooti arhitektuurist, aga Hiina, Jaapani, India, Pärsia või vana-Ameerika omast teame juba märksa vähem. See ei tähenda sugugi, et ülejäänud osa raamatust vähem väärtuslik oleks, sest õhtumaisest arhitektuurist ollakse siinkandis niigi kuuldud. Tõsi, ollakse küll, aga tihtipeale on need teadmised hajali ja on põhjalikumad käidud paikade kohta. Siin on need ühtede kaante vahel koos, korralikult süstematiseeritud ja rohkete illustratsioonidega, mis on juba omaette väärtus.

Nimelt on raamatus kasutatud vanu gravüüre, joonistusi ja plaane, mis ei ole mitte üksnes ilusad vaadata, vaid annavad ka edasi just sellist kujutamisstiili, vaatepunkti valikut ja tausta, nagu iga arhitektuuristiili õitsengu ajal tegutsenud ehitusmeistrid ning projekteerijad eelistasid, esitavad kujutatud hooned nii-öelda oma ajaloolises mahlas.

Pisut eespool mainitud kaugemate kultuuride arhitektuuri kõrvale asetub tegelikult ka meile rohkem kirjandusest kui visuaalselt tuttav Inglise mõisa- ja linnaarhitektuur, mis tänu raamatu Briti päritolule on selles mõistagi üsna märgataval kohal. Ometi ei ole leksikoni autorid selle näidetega liialdanud, vaid osanud jääda tasemele, mis on meie huvilisele pigem eksootiline ja huvitav kui koormav.

Kõik kokku on tegu igati mugava ja tõepoolest kogu maailma arhitektuuri hõlmava teatmeteosega nii kooliõpilasele kui ka lihtsalt arhitektuurihuvilisele lugejale.

Väike arhitektuuri-leksikon

Emily Cole jt
352 lk
poolpehme köide

Elektrirongid Eestimaal

TÕNU TAMMEARU

Suuremate linnade arenedes hakkasid Eestis nende lähedusse kujunema ka eeslinnakesed – suvituskohad, aedlinnad ja alevid. Nende teket ja arengut soodustas raudruuna tulek Eestimaale.

Nii hakkas 19. sajandi 70. aastail Eestimaa kubermangu keskuse – Tallinna – lähedal lisaks meretee kaudu keskusega soodsalt ühendatud Piritale arenema ka raudteeühenduse saanud Nõmme piirkond. Esialgu läbisid sealset 1872. aastal avatud peatuskohta üksikud aururongid. 1888. aastal, mil Nõmmel avati jaam, asus erakätes Balti Raudtee esimesena Tallinna ja Nõmme vahele Eestis sobilikku lähiliiklust looma. Balti Raudtee Oranienbaumi osakonnast toodi liini „motoriseerimiseks" kohale omapärased sõidukid: kaks 1882. aastal Kolomnas ehitatud auruvagunit (aurujõul töötavat "mootorvagunit").

Esimese maailmasõja alguseks oli Nõmme lähedale praegusesse Pääskülla tekkinud teinegi asum – Peetri aedlinn, kus 1916. aastal avati peatuskoht Petrovskaja. 1920. aastate alguses liikus sel Tallinna lähiliinil kolmteist paari aururonge, millest neli–viis sõitsid ka Pääskülani.

Kuid sellest Tallinna ja selle lähipiirkonna kasvavate vajaduste rahuldamiseks enam ei piisanud. 1879. aastal Berliini tööstusnäitusel esitletud maailma esimene elektrivedur – Siemens-Halske ehitatud kolmehobujõuline väikesõiduk, mis sõitis 150-voldise pingega alalisvoolu toitel seitsmekilomeetrise tunnikiirusega – oli elektrirongide võidukäigu algus raudteetranspordis.

Esimese elektrirongi proovisõit 19.08.1924.

Esialgu ennekõike reisijateveos rakendust leidnud ja 20. sajandi alguses üha enam levima hakanud elektri veo kasutamisest Eesti raudteedel hakati teadaolevalt esmakordselt rääkima 1920. aastal pärast Vabadussõda. Seoses plaanidega rajada Narva jõele hüdroelektrijaam peeti otstarbekaks pärast elektrijaama valmimist Tallinn–Narva raudtee tervikuna elektrifitseerida, paraku ei jõutud aga ideest kaugemale.

Samal ajal oli teisel Eesti suurlinnal Tartul tekkinud vajadus parema ja tihedama ühenduse järele kauni suvituskoha Elvaga, mis asus Tartust 25 km kaugusel. 1922. aastal kerkis eraalgatuslikult üles mõte lahendada see probleem Tartu–Elva vaheliste elektrirongidega. Selle asemel sai nimetatud linnalähiliin 1927. aastal siiski varustatud hoopis Eesti esimeste bensiinimootorvagunitega.

1923. aastal otsustas riigiraudteede valitsus lahendada elektrirongidega Tartu linnalähiliiklusest palju pakilisema liiklusprobleemi Eesti pealinna raudteesõlmes – Tallinn–Nõmme–Pääsküla ühenduse.

Elektriraudtee Eestimaal
Tõnu Tammearu
kujundanud
Andres Tali
128 lk , kõva köide

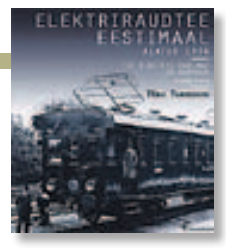

ilmunud

Maailmapärand
Erakordsete paikade täielik teejuht
tõlkinud
Matti Piirimaa
832 lk
pehme köide

„Maailmapärand. Erakordsete paikade täielik teejuht" on kõige põhjalikum raamat, mis seni UNESCO maailmapärandi nimistusse kantud vaatamisväärsuste kohta ilmunud. Raamatus kirjeldatakse 878 paika. Ühtede kaante vahele kokku panduna annavad need ülevaate Maa ajaloo põhietappidest ning bioloogilisest ja kultuurilisest mitmekesisusest, loodusnähtustest, inimese loomegeniaalsusest ja suhetest loodusega, inimasustuse kujunemisest ja paljust muust.

Mahukas teoses orienteerumist lihtsustavad kasutamisõpetus, kaks registrit ja kaardid. Kõik artiklid on üles ehitatud sarnase loogika põhjal ja koosnevad kaheksast osast: paiga nimevorm UNESCO järgi; selle asukoht (riik); asukohakaart; ajaskaala (näitab, millal paik UNESCO nimekirja kanti); värvikood (punane tähistab kultuurimälestist, roheline loodusmälestist, sinine kultuuri- ja loodusmälestist); lähtekriteeriumid (mille alusel paik UNESCO nimekirja kanti); põhitekst (iga paiga põhikirjeldus); lisainformatsioon (huvitavad üksikasjad). Raamatus on rohkem kui 650 värvifotot.

Ravimtaimed
Jennie Harding
320 lk
tõlkinud Eve Rütel
pehme köide
lakkadega

Taimi on nii tõsiste tõbede kui ka väiksemate tervisehädade raviks kasutatud juba sajandeid.
Praegu, mil inimesed otsivad jälle looduslikumaid viise, kuidas oma tervise eest hoolitseda, on taimsed ravimid muutunud taas populaarseks. See ravimtaimi ja nende kasutamist käsitlev raamat toob lugejani nõuandeid ravimtaimede kasvatamise kohta kodus ja aias; üksikasjaliku tabeli, kus on loetletud paljud kõige levinumad haigused ja nende ravimiseks kasutatavad taimed ning palju juhiseid ravimtaimede turvalise kasutamise kohta.

Kaunis ja kõikehõlmav värvitrükis teejuht tutvustab umbes 130 kõige kasulikuma ravimtaime omadusi ja ravitoimet. Raamatus on taimemääraja, mis on koostatud ladinakeelsete nimetuste põhjal, pakkudes iga taime kohta ülevaatlikku kokkuvõtet, taimede omaduste ja kasutusviiside kirjeldust ning teavet kättesaadavuse ja kasutusohutuse kohta.

Iga taime on näidatud selle eri vormides ning lehe või õie värvifoto mustal taustal toob taime ilu täielikult esile. Taimed on sisuregistris loetletud nii eesti- kui ka ladinakeelse nimetuse järgi ning seega hõlpsasti leitavad.

Kassidest ja teistestki põnevatest loomadest

KÜLLIKE KÜTIMETS

Zooloog ja loodussõber Aleksei Turovski on üks tuntumaid ja armastatumaid ekskursioonijuhte, lektoreid, raadiohääli, kes pajatab loomadest äärmiselt paeluvalt. Tema juttudest kumab suur armastus loomade, eriti kasside vastu.

Aleksei Turovski ilukirjanduslik raamat „Kassipoeg Võilill" räägib emakass Miast, kes otsib oma pisipere ilmaletoomiseks ja üleskasvatamiseks oivalist kohta. Autor on Mia otsinguid kirjeldanud väga täpselt ja tõetruult, põhjendades väikesele lugejale looduse reegleid.

Üks kassipoegadest saab nimeks Võilill, kuna tal on eriline võime muutuda võililleppuhmaks, tänu millele on tal julgus suhelda suurte ja ohtlike loomadega. Seetõttu saab Võilill endale ka palju sõpru, keda ta kaitseb ja abistab. Lugeja saab osa kassipoeg Võilille ja tema sõbra kassikakk Filipi seiklustest. Nad otsivad kurja, jubedat ja nõiduslikku elukat Kirrudi Ladrakit ning tahavad tema nõidust hävitada.

Raamat sobib hästi lugemiseks algklasside õpilastele, kes saavad teada nii kasside kui ka teiste loomade elust. Raamat annab hea võimaluse ühiseks arutelluks lapsele ja lapsevanemale, et üheskoos tekkinud küsimustele vastuseid leida.

Loomutruud pildid on raamatusse joonistanud autor ise, lisaks Vidas Jucius ja Kairi Kullasepp. Raamatust leiab nii mõnegi tarkuseiva, mida tasub meeles pidada nii lastel kui ka täiskasvanutel.

Kassipoeg Võilill
Aleksei Turovski
40 lk
kõva köide

ilmumas

Muinasjutud lapse arendajana
Toivo Niiberg,
Airi Metsalu,
Mare Linnas
pehme köide

Raamatu „Muinasjutud lapse arendajana" eesmärk on aidata lapsevanemat, lasteaia -ja algklasside õpetajat töös muinasjutuga.

Raamatu esimene osa tugineb teooriale ja maailmas tehtud uuringutele, kus muinasjutt on abiks lapse toimetulekul ja tema arengus. Nii selgub, et muinasjutud arendavad lapse kuulamisoskust, tähelepanu, keelt ja väljendusoskust. Muinasjutud on peamised emotsionaalse ja sotsiaalse intelligentsuse arendajad ning seda kogu inimese eluea. Muinasjutud õpetavad last saama täiskasvanuks (selleks saadi aastatuhandeid juba 12-13 aastaselt), õpetades ja kinnitades antud ühiskonnale omaseid käitumisnorme, võimaldades saada selle ühiskonna täisväärtuslikuks liikmeks.

Inimest ümbritseb loodus oma seletamatute ilmingute ja ohtudega, millele lisanduvad veel sotsiaalse keskkonna hirmufaktorid. Muinasjutud pidid aitama ületada hirme ja andma neile last rahuldavad-julgustavad seletusi. Bruno Bettelheim on rõhutanud, et muinasjutt oma sügava sisuga vastab paremini sellele tasandile, millel laps vaimse ja intellektuaalse arengu poolest asub. Muinasjutus kerkivad lapse rasked sisepinged nii esile, et ta neid alateadlikult mõistab; sealt saab laps eeskuju, kuidas probleeme lahendada. Sageli annab jõudu juba teadmine, et teistelgi on taolisi muresid.

Samuti on klassikaline muinasjutt tervendav alternatiiv TV- ja arvuti fantaasiaküllastele õudukale, mis pigem ahistavad last ja pidurdavad tema arengut.

Raamat annab ka põgusa ülevaate valest, fantaasiast ja fantastikast ning nende olemusest, vahekorrast ning mõjust lapse arengule. Rudolf Staineri sõnul vahendatakse muinasjuttude abil inimtunnetust nii, nagu seda mingil muul viisil pole võimalik teha. Lastel ja ka täiskasvanutel on tugev vajadus „piltide" järele, mis ei peegelda igapäevase kogemuse maailma.

Raamatu teine osa tugineb oma ala praktikute kogemustele. Lasteaia osa töös muinasjuttudega on lahti kirjutanud Mare Linnas ja algklasside osa Airi Metspalu.

ilmunud

Sporditreeningu juhtimine
Jaan Loko
152 lk
pehme köide

Üldine sporditeooria kui integraalne distsipliin tugineb spordipedagoogiliste, sotsiaalpsühholoogiliste ja arstlike-bioloogiliste teadusuuringute ning praktilise kogemuse üldistustele. Mis tahes valdkonna eelistamine teistele ei ole õigustatud ega garanteeri treenituse positiivset arengut. Sageli rõhutatakse liialdatult arstlikku-bioloogilist suunda ja alahinnatakse teisi. Arstlike-bioloogiliste uuringutega selgitatakse eri treeningurežiimide mõjul organismis toimuvate muutuste kulgemist, harva aga antakse soovitusi treenituse taseme edasiseks tõstmiseks.

Sporditeooria ja metoodika tekkimine ning areng on tuginenud peamiselt eesrindliku spordipraktika üldistustele. Treener saab soovitada sportlasele uusi metoodikaid, tehnilisi uuendusi jm, kuid sportlane annab neile hinnangu katsetamise teel. Ainult praktilise soorituse kaudu saame teada, kuidas üks või teine tegevus sportlase organismile mõjub. Selles raamatus käsitlen tänapäeva spordipraktikas kasutatavaid treeningu juhtimise viise: sporditreeningu periodiseerimine, treeninguvahendite kasutuse iseärasused eri etappidel, koormuse mahu ja intensiivsuse dünaamika, puhkepauside mõju treenituse arengule jms.

ilmunud

Ladina sententse
208 lk
kõva köide
Väljaande „1001 ladina sententsi eestikeelsete vastetega” uustrükk sisaldab igihaljaid väljendeid ja mõtteteri Cicerolt, Senecalt, Iuvenaliselt, Horatiuselt ja teistelt. Eestikeelne indeks raamatu lõpus juhatab kergesti ladina vasteteni. Kena kinkeraamat, sest: „Elada tähendab mõtelda” (Cicero).

Minu esimene võõrsõnastik
koostanud Kristjan Jaak Kangur ja Sirje Laidre
464 lk
pehme köide
Selle sõnastiku märksõnad hõlmavad algkooli ja põhikooli keskastmes vajaminevat sõnavara. Kuid peale õpikute puutuvad tänased õppurid võõrsõnadega kokku raadiot kuulates, telerit vaadates, Internetti külastades, ajakirju-ajalehti või raamatut lugedes. Minu esimene võõrsõnastik, mis sisaldab ligi 6500 märksõna, rohkesti lihtsaid kasutusnäiteid ja 650 illustratsiooni, on kindlasti tõhus abimees nii koolitöös kui ka ristsõnade lahendamisel, mõtte- ja mälumängus ning lihtsalt silmaringi avardamisel.

Minu esimene entsüklopeedia
Larousse
tõlkinud Kaia Sisask
192 lk, kõva köide, 3. trükk
4.-7. eluaasta on põhiline küsimise, avastamise ja mängimise aeg. Koos „Minu esimese entsüklopeediaga” saab maailma avastamisest põnev mäng. Raamat on täis rõõmsavärvilisi pilte. Tekstid on lihtsad ja lastepärased, kuid samas teaberikkad, käsitledes väga erinevaid teemasid, nagu näiteks loodus, ilm, loomad, taimed, planeet Maa, universum, inimkeha ehitus jne.

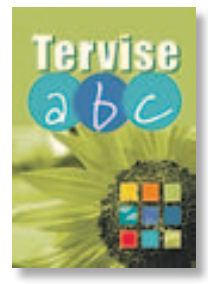

Tervise ABC
koostanud prof *dr med* Hubert Kahn ja *med cand* Helle-Mai Loit
664 lk
kõva köide
Septembri lõpus näeb ilmavalgust uus, kaasaegne ja mahukas „Tervise ABC”. Rohkem kui 700-leheküljelise raamatu suur pluss on nüüdki see, et autorid on Eesti väljapaistvad teadlased ja praktikud, kokku enam kui sada meditsiini asjatundjat, kes hästi tunnevad meie rahva tervisemuresid ja kohalikke olusid.

Valik kirjastuse Valgus teatmeteoseid.

Parfee ja suflee, sült ja mannavaht

ilmumas

Sirje Laidre
raamatu toimetaja

Enamikule meist seostub Salme Masso nimi ennekõike kokaraamatuga, olgu selleks mõni kolletunud lehtede ja „tööjälgedega” pehmekaaneline või sagedasest kasutamisest lausa kaanetuks kulunud retseptikogu.

Enamikule meist seostub Salme Masso nimi ennekõike kokaraamatuga, olgu selleks mõni kolletunud lehtede ja „tööjälgedega” pehmekaaneline või sagedasest kasutamisest lausa kaanetuks kulunud retseptikogu. Üks põlvkond mäletab teda kindlasti Elle Tikerpäe joonistustega täiendatud „Laste kokaraamatu” järgi.

Salme Masso oli esimene, kes suurest huvist ja tänu võõrkeelte oskusele pani 1975. aastal eesti lugejate jaoks kokku mahuka teiste rahvaste toite tutvustava raamatu. Tema koostatud-kirjutatud paarikümne raamatu seas on ka kodundusõpikud: „Kodu korrashoid” (1935), „Toitlustamine ja korrashoid” (1965), „Kodu ja perekond” (1977) ning kooliõpikuid.

Ta tegi kaastööd ajalehtedele-ajakirjadele ning ka ENE mitusada kodukultuuri artiklit on tema kirjutatud. Kes palju teeb, see palju jõuab. Et pooled tema raamatutest (mõned neist valmisid koostöös teiste autoritega) tõlgiti omal ajal ka vene, ukraina, läti ja leedu keelde, arvatakse neid kokku olevat ilmunud uskumatult palju – üle viie miljoni eksemplari.

Kodukultuuri oluline edasikandja

Raamatutest ehk olulisemgi on aga jälg, mille Salme Masso on jätnud eesti kodukultuurilukku õpetajana: Kehtna Tütarlaste Põllutöö- ja Majapidamiskoolis, Tallinna Kodumajandusinstituudis, Tallinna Ühiskondliku Toitlustamise Tehnikumis, Tallinna Kaubandustehnikumis ning Tallinna Pedagoogilises Instituudis kodundust ja toitlustamist õpetades.

Ta kandis eestiaegse kodukultuuri väärtused nõukogude aega, õpetas neid väärtusi hoidma ja edasi arendama. Küllap seetõttu säilis eesti naistes ka siis, kui neid hinnati ja seati eeskujuks eelkõige tublide töötegijatena tööpingi taga või traktoriroolis, naiselikkus: nad hoidsid korras ja kaunistasid oma kodu, õpetasid lastele kombeid, varusid sahvritesse-keldritesse hoidiseid, küpsetasid ja kudusid. Kehvade aegade pärast ja kiuste, aga ka traditsiooni tõttu.

Toiduvalmistamist õpetades ei nõudnud Salme Masso retseptist grammilise täpsusega kinnipidamist, sest tema arvates oli olulisem see, et teataks, milliseid toiduaineid kokku segada, et need omavahel keemiliselt sobiksid. Et toit saaks tervislik ega tekitaks sööjale vaevusi.

Emalt tütrele ja tütretütrelegi

Raamatusse „Salme Masso retseptivaramu” on valitud tema koostatud kokaraamatutest rohkem kui 400 nii-öelda aegumatut retsepti maitsva ja koduse toidu valmistamiseks ning hulganisti väärtuslikke nõuandeid köögis toimetamiseks. Nende varal saab koduköögis hakkama iga algajagi perenaine, valmistades nii vaheldusrikast ja tervislikku argipäevatoitu – eelroogi, suppe, praade, vormiroogi, küpsetisi jm – kui ka piduroogi.

Seega on tegu raamatuga, mille iga ema võiks oma tütrele iseseisvasse ellu kaasa anda. Nendes aga, kellel Salme Masso kokaraamatud aastaid köögis käepärast olnud, tekitab vastse raamatu poeriiulitele ilmumine siirast äratundmisrõõmu.

Selle raamatu annab kirjastus Valgus välja oma lugupeetud autori, eesti kodukultuuri edendaja ja hoidja Salme Masso 100. sünniaastapäevaks, mis on 19. oktoobril.

Salme Masso retseptivaramu
Valik maitsvaid ja koduseid toite
208 lk
kõva köide

10 õppetükiga paremaks fotograafiks

Urmas Alas
tõlkija

Kord meenutasid John Garrett ja Graeme Harris, kaks 1970. aastatel kängurutemaalt Ühendkuningriiki kolinud nimekat fotograafi, kui raske oli ülikoolis õpikuist fotograafiat õppida. Targad tabelid olid raamatuiks traageldatud nii kuiva jutuga, et lahtise tule juures ei tohtinud seda valjusti ette lugeda. Aga eluks (loe: pildistamiseks) tarvilikku oli seal vähe ja see oli õpetatud loba sisse hoolega ära peidetud, et tarkus nõudlejale liiga kergesti kätte ei tuleks.

Ning Garrett ja Harris tulid ketserlikule mõttele. Kirjutaks õige oma fotograafiaõpiku, kuhu jääks vaid eluks (loe: pildistamiseks) tarvilik. Nii sündiski õpik, kus kesksel kohal pole mitte jutt, vaid foto.

Raamat on mõeldud värskele peegelkaamera omanikule, kes tahab saada piltide klõpsijast fotograafiks. Lühikeses sissejuhatuses tutvustatakse põgusalt fotograafia ajalugu ja erinevaid kaameraid. Järgnevad kümme õppetükki, milles käsitletakse fotograafia põhimõisteid või -tehnikaid. Peatükk algab selgitusega, järgnevad harjutused. Kõik on üles ehitatud näidisfotodele, mis lausa kutsuvad kaasa pildistama.

Autorid usuvad nimelt, et pildistama õpib pildistades, aga mitte pildistamisest lugedes. Seepärast lugege raamatut, fotoaparaat käes. Iga näidisfoto kõrval on kommentaar, autori selgitus. Lugeja saab teada, kuidas ära tunda pildil olulist ja juhtida vaataja pilku just sinna; mida pildistada lühikese ja mida pika objektiiviga (ning mõistab, miks ARKi ja KMA fotoboksis tehtud pildil ulatus ta nina põlvini ja kõrvad jäid kukla taha); mida pildistada püst- ja mida pikiformaadis.

Selgub, et kompositsioon (see „kunstijama”) ei olegi ehmatavalt raske; et näolgi on geograafia; et hea portreevalgustus ei maksa alati auto hinda – mõnikord piisab aknast ja reflektorist; et värvid on nagu inimesed – mõnesuguseid mahub pildile (tuppa) palju, aga teised lähevad riidu kohe, kui üksteist näevad.

Sääraseid avastusi tehes möödub nädal, kuu või aasta. Märkamatult saab raamat läbi, ja sama märkamatult saab lugejast parem fotograaf. Tema fotode headus üllatab tuttavaid: neisse on tekkinud seletamatu (aga õpitav) miski, mis teeb klõpspildist foto.

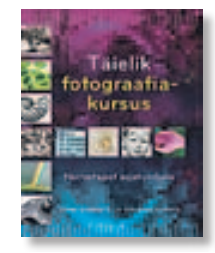

Täielik fotograafiakursus
John Garrett ja Graeme Harris
192 lk
pehme köide
Sellest raamatust leiab rohkesti asjalikke nõuandeid heade fotode tegemiseks. Fotohuviline saab juhtnööre heade piltide tegemiseks, aga ka ülevaate digitaalse pilditöötluse viimastest nippidest. Arusaadavad, näidisfotodega illustreeritud harjutused inspireerivad kindlama käega kasutama fotoaparaati, olgu selleks kallis peegelkaamera või mobiiltelefon. Raamat käsitleb järgmisi teemasid: säritus, ava, säriaeg, objektiivid, kompositsioon, valgus, värv, filtrid, mustvalge, pilditöötlus.